

ICOMOS HÍRADÓ

a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei

33. évfolyam – 2-3. szám

2025. április-június

Tartalom

Beszámoló a 2025. évi Fiatal Műemlékvédők Fórumáról.....	2
Műemléki Világnap.....	13
Az ICOMOS MNB álláspontja a Citrom díjjal kapcsolatban.....	28
Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXXV. Közgyűlése - beszámolók	29
Beszámoló a MAPEI milánói központjában tett látogatásról.....	45
Beszámoló az ICOMOS európai elnökök találkozásáról.....	49
Részvétel a Német Malmok Napja rendezvény nyitóünnepségén.....	54
55. RAMNYE és ICOMOS Summer School	57

Fiatalok Tokaj-Hegyalján

Műemléki Világnap

60 éves az ICOMOS – Közgyűlés a BME-n

Látogatás a MAPEI milánói gyárában

Beszámoló a 2025. évi Fialat Múemlékvédők Fórumáról

2025. március 13-15. között került megrendezésre a Fialat Múemlékvédők Fóruma, melynek helyszíné idén Tokaj-Hegyalja volt. A Tokaj-Hegyalja Egyetemmel közös szervezésben megvalósult rendkívül sokszínű programra az ország minden tájáról, különböző szakterületekről érkeztek az érdeklődők, melynek köszönhetően kiváló alkalom nyílt arra, hogy a különféle területek képviselői között hasznos kapcsolatok, együttműködések alakulhassanak, s tanulhassunk egymástól. A "Múemlék és környezete" tematikának nehezen lehetett volna Sárospataknál ideálisabb bázist találni a környéken, amely a nyitónap helyszínéül szolgált. A konferencia első napján informatív előadások formájában széleskörű áttekintést kaptunk a Tokaj-hegylajai történelmi borvidék történetéről és régészetéről, múemléki értékeiről és napjaink építészeti helyzetéről, illetve számos, a helyszínnel kapcsolatos kulcsfogalom is tisztázásra került, amelyek így összességében kiválóan keretet szabtak az előttünk álló további szakmai programoknak, kirándulásoknak. Az eseményen minden korosztály képviseltette magát, amely azért is kifejezetten szerencsés, mert a tapasztaltabb korosztály átadhatja tudását a következő generációknak, az épített örökség iránt elkötelezett szakmabeli fiatalok pedig akár új lendülettel, újfajta szemlélettel is gazdagíthatják a mindenki számára hasznos eszmecseréket.

Kiállításmegnyitó is színesítette a programot: a délelőtti előadásokat követően Dr. Tamás Edit, a sárospataki Rákóczi Múzeum igazgatónője köszöntötte az egybegyűlteket egy új, ICOMOS-díjas helyreállításokat bemutató időszak kiállításán a Rákóczi Látványtárban. Ezt követően különleges élményben volt részünk, ugyanis a Múzeum reneszánsz konyhájában fogyaszthattuk el ebédünket, amely annak köszönhetően, hogy a 16. századtól kezdődően a vár konyhájaként működött, nem mindennapi étkezési helyszín volt. A délután jelentős részét a sárospataki vár részletes bejárásával, megismerésével töltöttük. A vár épületében Dr. Tamás Edit kalauzolt minket, az ágyúöntő műhely, valamint a lőportorony kutatásairól és bemutatathatóságának lehetséges módjairól Dr. Ringer István és Dr. Dankó Katalin régészek meséltek nekünk. A várbeli program egy újabb kiállításmegnyitót is magában foglalt, ugyanis a Rákóczi Múzeum 75. évfordulója alkalmából, "Válogatás a Történelmi Gyűjtemény új szerzeményeiből" címmel rendezett kamarakiállítás is ekkor nyílt meg, amelyet Nemesné Dr. Kis Tímea, a Tokaj-Hegyalja Egyetem Kulturális Örökség Tudományok Tanszékének vezetője mutatott be számunkra. Érdemes külön említést tenni arról, hogy I. Rákóczi György 17. századi ágyúöntő műhelyének megtekintése azért is volt jelentős, mert a 2015-ben ICOMOS-díjat nyert helyszínen első kézből figyelhettük meg, hogy milyen is egy példaértékű múemléki helyreállítás. Az ugyancsak 17. századból származó Lőportorony épületében pedig megtekintettük a nemrégiben kialakított tárlatot, melyben izgalmas installációk, valamint különböző digitális technikák segítenek megismerteti a látogatókkal a korabeli puskaporkészítés folyamatát, annak tárolását és felhasználást.

Csoportkép a Rákóczi Múzeumnál (fotó: Arnóth Ádám)

Az estét a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában zártuk, ahol Kovács Áron beszámolója (valamint a gyönyörű díszterem) mindenkit rabul ejtett a társaságon eluralkodó fáradtság ellenére is. A látogatás fénypontja a Pollack Mihály által tervezett terem eredeti tervrajzának megtekintése, valamint a galéria meglátogatása volt, ahol közelről csodálhattuk meg a fali és mennyezeti szekciókat, továbbá a rendkívül gazdag könyvgyűjtemény egy részét is.

Kovács Áron bemutatója a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtárában (fotó: Arnóth Ádám)

A konferencia második és harmadik napján tanulmányi kirándulások keretében ismerkedtünk a környékkel, sok esetben az első napon elhangzó előadásokban bemutatott helyszíneket is lehetőségünk volt élőben megtekinteni. Utunk elsőként Bodrogkeresztúrra vezetett, ahol a 13. századi eredetű, Szent Kereszt felmagasztalására szentelt római katolikus templom unikális részleteivel ismerkedhettünk meg, Dr. Virág Zsolt művészettörténész közreműködésével. A helyreállítást megelőző kutatások során feltárult a szentély középkori kifestése, valamint egy kegyúri temetkezés is, amelynek sírköve a szentély déli falánál került kiállításra. Érdeemes még megemlíteni a templom egykori déli ajtaját, amely eredeti 15. század végi formájában maradt ránk zárszerkezetével együtt. Erről az építési fázisról több évszám is tanúskodik az épület különböző pontjain. A sekrestye feletti oratóriumban a templomhoz kapcsolódó kiállítás kapott helyet, ahol egy idővonal segítségével ismerkedhetünk meg a templom történetének legfontosabb eseményeivel, valamint a feltárások során talált tárgyak is itt tekinthetők meg. Érdeemes megjegyezni, hogy napjaink műemléki helyreállításai közül kiemelkedőt sikerült alkotni a részletgazdag kivitelezéssel, amelyhez elengedhetetlen volt az épület alapos kutatása és a feltárt jelenségek szakszerű bemutatása.

A bodrogkeresztúri templom bejárása (fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea)

Ezt követően nem mentünk messzire, ugyanis a program mindössze néhány lépésre a templomtól folytatódott, a Bodrogkeresztúr központjában található Fülek Pincészetben, ahol Szabó Hajnalka birtokigazgató vezetett körbe minket. Kifejezetten izgalmas volt a borászati feldolgozó modern kőépületének megtekintése, mely sajátos megoldásainak köszönhetően kiválóan illeszkedik a történelmi környezetbe. A pincészet bejárása után lehetőségünk volt a birtokhoz tartozó, jelenleg vendégházként üzemelő, 18. századi, barokk stílusú Fülek-kúriát is megtekinteni, amely a közelmúltban került felújításra. Természetesen a kora délelőtti időpont ellenére sem maradhatott el a kézműves tokaji birtok

borainak kóstolása sem, melynek köszönhetően kifejezetten jó hangulatban folytattuk utunkat Tokaj felé.

A tokaji Világörökségi Bormúzeumban Dr. Soós Gábor közreműködésével az UNESCO Magyar Nemzeti Bizottsága is képviselte magát, s vitaindító előadásának köszönhetően érdekesítő diskurzus alakult ki a résztvevők között a világörökségi helyszínek önreprezentációjáról, valamint az ezzel kapcsolatos társadalmi párbeszédnek nélkülözhetetlenségéről. Ezt követően a Bormúzeum kiállításában mindössze annyi időt volt alkalmunk eltölteni, hogy mindenki megbizonyosodhasson arról, hogy ide mindenképp érdemes lesz visszatérni és a jövőben alaposan végigjárni, kipróbálni a számos interaktív elemet is. A Tokaji Múzeum kiállításainak megtekintése során - ahol némiképp több időt volt lehetőségünk eltölteni - mindenki találhatott a szívéhez közel álló témát, ugyanis a bányásztól kezdve a néprajzi kiállításon át a tokaji vár régészeti bemutató tárlatok mellett még számos egyéb izgalmas terület is képviselte magát.

Tokaji kitérőnk után Tarcsl felé vettük az irányt, ahol a Tokaji Kutatóintézet (Szőlészeti és Borászati Kutató Nonprofit Kft.) munkájába nyerhettünk bepillantást, részben az itt létrehozott kiállítás(ok) megtekintésével. Az itteni program egyik legizgalmasabb része az egykori királyi pince bejárása volt, melynek története legalább 400 évre nyúlik vissza. A hatalmas területű pincerendszer megtekintése után természetesen megszakértettük az Intézet által készített "kísérleti" borokat is.

Habár az időjárás nem kedvezett számunkra, nem szegte kedvünket az eső sem a következő helyszínen, mely a festői környezetben fekvő Patricius Borház volt. A Várhegy-dűlőben épült, egykori uradalmi présház a Kékessy család átépítésének köszönhetően nyerte el mai formáját. Ehhez csatlakozott napjainkban egy organikus stílusú, korszerű, gravitációs rendszerű borászat, amely együttes kiválóan reprezentálja a borászat azon filozófiáját, mely a hagyományos tradíciókat és a modern innovációk összhangját hirdeti, együttélését hívja életre. Dr. Molnár Péter birtokigazgató elképesztő elhivatottságának és szakmai kompetenciájának köszönhetően az egyik legérdekesebb vezetést tartotta számunkra, s mindezt megkoronázta a Patricius borok kóstolása a bejárás végén.

Dr. Molnár Péter birtokigazgató vezetése a Patricius Borházban (fotó: Arnóth Ádám)

A napot nem is zárhattuk volna méltóbb helyen, mint a hercegkúti világörökségi pincesoron, ahol Rák József Polgármester Úr jóvoltából betekintést nyerhettünk a sváb község életére jelentős hatással bíró, páratlan helyszínek érdekes történetébe. Szó esett a pincesorok által nyújtott lehetőségekről, az elmúlt évek kihívásairól, fejlesztéseiről is. Habár az est leszálltával a pincesorok körbejárására nem volt alkalmunk, jó hangulatban vacsoráztunk meg a nemrégiben megnyílt látogatóközpontban, amely infografika-kiállítással is büszkélkedhet, így a kellemeset a hasznossal ötvözhettük.

A Fórum harmadik, egyben utolsó napját Füžérradványban indítottuk, ahol bár a kedvezőtlen időjárás miatt a kastélykertben nem volt módunk időzni, annál tartalmasabb időtöltés volt viszont a Károlyi-kastély állandó, az épület kastélyszálló időszakát (1936-1948) bemutató kiállításának megtekintése. Az erre fogékony látogatók a kiállítás egyik fő interaktív elemének köszönhetően akár egy krimibe csöppenve is érezhetik magukat, ugyanis megpróbálhatnak felderíteni egy, a szállóban elkövetett gyilkosságot, a kastély életét meghatározó karakterek által elmesélt történetek segítségével. A kávézóban - ahol részben a szálló eredeti bútorai is helyet kaptak - elfogyasztott frissítő után újult erővel folytattuk utunkat, ezúttal Széphalomba, Kazinczy Ferenc egykori birtokára, amely ma A Magyar Nyelv Múzeumának ad otthont.

Széphalomban lehetőségünk volt megtekinteni az Emlékkertben található, Ybl Miklós tervei alapján épült klasszicista stílusú Kazinczy Ferenc Emlékcarnokot, amely néhány éve nyerte vissza kívül-belül eredeti állapotát. Nem csak az épületről esett szó a vezetés során, hanem a benne kialakított, Kazinczy életére koncentráló, különböző emléktárgyakból, festményekből, relikviákból összeállított kiállítást is alkalmunk volt megnézni. Ezt követően a Múzeum állandó kiállítása került sorra, ahol a tárlatvezetés során még mélyrehatóbb ismereteket szereztünk Kazinczy izgalmas életútjáról, s munkásságáról. A tárlat talán legnagyobb sikernek örvendő eleme a nyelvújításhoz kapcsolódó, ma már nyakatekertnek tűnő szavak

játékos bemutatása volt. Mindezek mellett néhány teremben - a "Nyelvlesen - Kalandozások a nyelv körül" c. tárlat keretein belül - speciális módon ismerkedhettünk meg anyanyelvünk fejlődésének folyamatával, s nyelvhasználatunkkal. Végezetül a Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója alkalmából nyílt időszakos kiállításon híres költőnk barangolásainak történeteiben merülhettünk el.

Kazinczy Ferenc mellszobra az Emlécsarnokban (fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea)

A Fórum utolsó programja egyben az egyik legizgalmasabb is volt. Az egykori, 20. század elején épült Magyar Állami Közpince, amelyet a köznyelvben csak Bortemplomként emlegetnek, jelentős helyreállításon esett át a közelmúltban. Az impozáns épületben elfogyasztott ebédünk után előadások formájában megismerkedhettünk annak történetével és a helyreállítás folyamatával, körülményeivel. Ezt követően a kiállításokat is megtekintettük, melyek közül kiemelnénk az aszúbor legendájával és történetével, készítésével foglalkozót, mely egyedi megoldásaival különleges, immerzív élményt jelentett. A Váczy-Hübschl Kálmán tervei alapján épült Bortemplom érdekes történetével, rendkívüli tereivel és lenyűgöző szecessziós részleteivel egyedülálló élményt nyújthat bárkinek, s ez a tervezett további fejlesztések után minden bizonnyal csak fokozódni fog.

A Bortemplom kiállításának megtekintése (fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea)

A háromnapos, tartalmas programsorozat lezárultával egyértelműen kijelenthettük, hogy a Fórum elérte kitűzött céljait. Ez a néhány nap Tokaj-Hegyalján lehetőséget nyújtott arra, hogy belekóstolhassunk a hihetetlen gazdag kulturális örökséggel bíró térség nyújtotta élményekbe úgy, hogy közben számos új ismeret birtokába is jutottunk. Mi pedig örömmel vesszük tovább jó hírét, alig várva, hogy újra nyakunkba vegyük a környéket, hiszen ez a néhány nap valószínűleg sokak számára arra világított rá, hogy a látnivalók, az élmények száma végeláthatatlan, és mindössze egy mód van arra, hogy ezzel felvegyük a „harcot”: vissza kell térni. Addig is, a hegyek látványát senki nem feledi egyhamar...

Majer Zsófia Veronika, Szabó Renáta

ICOMOS Fiatalok Tokajhegyalján

Az idén 60 éves ICOMOS-t annak idején azzal a céllal hozták létre, hogy az egy évvel korábban megfogalmazott Velencei Kartában rögzített műemlék-helyreállítási elveknek érvényt szerezzen. A szervezet célja ma sem más: a műemléki elvek megismertetése, és ezen keresztül a műemléki értékek védelme. Ennek érdekében az ICOMOS konferenciákat szervez, kiadványokat jelentet meg, nyilatkozatokat tesz közzé, díjjal jutalmazza a legsikerültebb helyreállításokat. A szemlélet tovább örökítése érdekében került sor a Fiatal Műemlékvédők Fóruma program létrehozására 2021-ben. A Fórum tagjai rendszeresen vesznek részt tanulmányi kirándulásokon, előadásokon, műemléki beszélgetéseken.

2025. március 13–15. között került sor a *Fiatal Műemlékvédők Fóruma* három napos szakmai programjára. A tematika a műemlék és környezete téma köré fűződött fel.

Az első napon a program a Tokaj-Hegyalja Egyetem (THE) sárospataki Borostyán épületében kezdődött. Elsőként Kéri Szabolcs rektor köszöntötte a jelenlévőket. Kifejezte örömét, hogy az egyetem és az ICOMOS MNB között megkötött együttműködési megállapodás egy ilyen színvonalas program megszervezésével kapott valódi tartalmat.

Farkas Szabolcs, Sárospatak polgármestere köszöntőjében Szent Erzsébet sárospataki örökségére emlékeztetett, majd arra hívta fel a figyelmet, hogy a múlt tisztelete nélkül nincs erős jövő.

Sátoraljaújhely város polgármestere, Szamosvölgyi Péter köszöntőjében szintén a múlt tiszteletének fontosságát emelte ki és hangsúlyozta: a térség életében rendkívül fontos, hogy a múlt értékeit ne skanzenként akarjuk megőrizni, hanem azokat a jelen szolgálatába tudjuk állítani.

A műemlékvédelmi szakma részéről Veöreös András, az ICOMOS MNB Egyesület elnöke és Soós Gábor, az UNESCO MNB főtitkára köszöntötte a közönséget.

fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea

A délelőtti tudományos konferencia levezető elnöke Molnár Péter intézetvezető egyetemi docens, a Tokaji Borvidék Hegyközségi Tanács elnöke volt. Az első előadást Nagy Gergely építész, az ICOMOS tiszteletbeli elnöke tartotta *Világörökség, történeti táj* címmel. Előadásában korunk műemlékvédelmi tevékenysége legnagyobb kihívásaként az anyagban való megőrzés helyett a turizmus élményekkel való kiszolgálásának igényét és a helyi történetek mesélésének előtérbe kerülését jelölte meg.

Ringer István régész, a Sátoraljaújhelyi Múzeum igazgatója *Tokaj-Hegyalja története, régészeti emlékei* címmel tartotta meg előadását. Az előadó bemutatta a terület történetére vonatkozó forrásokat és legfontosabb régészeti lelőhelyeket. A sárospataki ágyúöntő műhely példáján keresztül láthatta a közönség, hogy a régészeti feltárás eredményei hogyan szolgálnak alapul a fontos turisztikai célpontként is működő, ICOMOS-díjjal is kitüntetett helyreállításhoz.

Csima Péter tájépítész *Tájvédelem Tokaj-Hegyalján* című előadásában szemléletesen mutatta be a hegyaljai táj jellegzetességeit, melyet a geomorfológiai adottságok, a települések rendszere és a szőlőművelés technológiája határoz meg. Az előadó a történeti táj legfontosabb karakter-elemei között az emlékhelyeket-élműveket és egyedi tájértékeket emelte ki. Hangsúlyozta, hogy ezek egyenként helytörténeti emlékek, együttesen azonban a történeti táj bizonyítékai.

Arnóth Ádám építész előadásának címe *Tokaj-Hegyalja műemléki értékei* volt. Az előadó a korai középkortól kezdve a XX. század második feléig tartó teljes időszakot felölelve mutatta be a terület legfontosabb emlékeit, majd felhívta a figyelmet a történeti környezetben épülő kortárs épületek építészeti érzékenységének fontosságára.

Az előadások sorát Erhardt Gábor *A mai építészeti helyzet Tokaj-Hegyalján* című előadása zárta. Az előadó a bemutatott kortárs középületek és lakóházak példáival illusztrálva a hagyományos építészeti megoldások történeti környezetbe való szerves illeszkedését hangsúlyozta. Zárógondolatként arra hívta fel a figyelmet, hogy az építészet nem csupán üzleti vállalkozás, nem a tervező önkifejezése, nem csak szerkezetek építése, hanem kulturális kérdés.

Rövid szünet után az ICOMOS-díjas helyreállítások című poszterkiállítás megnyitójára került sor a Vármúzeum Látványtárában. Tamás Edit, a MNM Rákóczi Múzeumának igazgatója mondott köszöntőt, majd Csatlósné Komáromi Katalin, a Tokaj-Hegyalja Egyetem társadalmi kapcsolatok igazgatója nyitotta meg a kiállítást.

Csatlósné Komáromi Katalin (fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea)

Tamás Edit (fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea)

A konferencia résztvevői a sárospataki önkormányzat jóvoltából a vár reneszánsz konyhájában, történelmi hangulatban fogyaszthatták el a bőséges ebédet.

Ezt követően a vármúzeum bemutatására került sor. A vezetést Tamás Edit igazgató vállalta magára. A Vörös-torony ágyúteraszára felérve az eső utáni friss napsütés és szivárvány fogadta a társaságot. A résztvevők meggyőződhetnek róla, hogy a Vörös-torony mind mérnöki, mind építészeti-térkompozíciós szempontból hazánk egyik legnagyobb méretű történeti épülete, mely ráadásul rendkívül gazdag történettel is rendelkezik. A kastélyszárny enteriorkiállítási részében nyitott időszak kiállításon Nemesné Kis Tímea, az Egyetem Kulturális Örökség Tudományok Tanszékének vezetője egyes a múzeumban őrzött ábrázolásokat és írott forrásokat mutatott be, felhívva a figyelmet a biztosnak hitt írott forrásokkal kapcsolatos bizonytalanságokra.

Az Ágyúöntő műhely épületét Ringer István, kutató régész mutatta be. Az épület méltán kapott ICOMOS-díjat. A régészeti eredményekre alapozva sikerült rekonstruálni a késő-középkori ágyúöntési technológiát, mely a történeti környezetbe illesztett modern épületben került bemutatásra.

A frissen felújított Lőportornyot Dankó Katalin, kutató régész vezetésével ismerhette meg a konferencia közönsége. Az épület megvásárlása, toldalékoktól való megtisztítása, helyreállítása az önkormányzat értékőrző tevékenységét dicséri.

A városnéző séta utolsó állomása a Sárospataki Református Kollégium Nagykönyvtára volt, ahol Kovács Áron, tudományos kutató tartott színes, lebilincselő bevezetést a könyvtár értékeibe. Az építész közönség nagyra értékelte a könyvtárterem Pollack Mihály által szignált tervlapját, és nagy megtiszteltetésként érte a társaságot, hogy a könyvtár galériáján is tehetett egy sétát. A vacsorát a Boros Borbár vendéglőben fogyaszthatták el a konferencia résztvevői.

Pénteki napon a program tanulmányi kirándulással folytatódott, melyhez a Tokaj-Hegyalja Egyetem biztosította a kisbuszokat. Az első állomás a 15. században épült, középkori eredetű Bodrogkeresztúri római katolikus templom volt, ahol Virág Zsolt a Magyar Kastélyprogram NKFT. igazgatója tartott szakmai vezetést az épület datált építési periódusairól, pályázati forrásból megvalósult műemléki kutatásokról, rekonstrukcióról, és a szentélyben feltárt falképek, gótikus épületrészek restaurálásáról. Az oratóriumban helyi vonatkozású egyháztörténeti kiállítás kapott helyet.

Közvetlen a templom műemléki környezetében található a Füleky Pincészet épületegyüttese, ahol Szabó Hajnalka birtokigazgató fogadta és vezette körbe az tanulmányi út résztvevőit. A XVIII. században épült kúriát műemléki értékeit megőrizve újították fel, jelenleg vendégházként üzemel. Az ingatlan közterületi telekhatárán épült meg a modern technológiákkal felszerelt borászati üzem egy történeti értéket nem képviselő épület kőfalainak felhasználásával, melyet Félix Zsolt és Fialovszky Tamás tervezett. A terep adottságait kihasználó, nagyrészt föld alá épített új épület szerves egységet alkot az országosan védett kúria épületével.

A következő állomás Tokaj városa volt, ahol a Világörökségi Bormúzeumban a résztvevők meghallgatták Nagyné Bősze Katalin igazgató és Soós Gábor, az UNESCO főtitkárának előadását, megtekintették a kiállítást, majd rövid séta után az egykori görög kereskedőházban helyet kapott Tokaji Múzeumot. Az úgynevezett Karácsony-Sasarát ház történetileg hitelesen felújított műemlék épület, melynek szinte minden helyiségét kiállítótérként hasznosították.

Tarcalon a Tokaji Borvidék Szőlészeti és Borászati Kutatóintézetét Balling Péter a THE Szőlészeti és Borászati Tanszékének egyetemi oktatója mutatta be. A műemlék épület korábban a Magyar Királyi Szőlészeti és Borászati Szakiskola volt. Az intézmény alatt több ágon futó pincerendszer található, mely korábban összekötetésben állt a település több épülete alatt húzódó pincerendszerrel is. Sajnos a pincében bort már nem tároltak.

fotó: Nemesné Dr. Kis Tímea

A Bodrogkisfalud, Várhegy dűlőjében található a Patricius Borház és szőlőfeldolgozó üzem, melynek felújítását, bővítését Salamin Ferenc és Erhardt Gábor építészek tervezeték. A modern, gravitációs elven működő borászati üzem nagyrésze a főépület mögött, földbe süllyesztve kapott helyet. Az épületegyüttest Dr. Molnár Péter birtokigazgató szakmai vezetésével tekinthették meg a résztvevők, aki előadásával bepillantást engedett a borkészítés komplex tudományába.

A program Hercegkút településen zárult a Hello Wood és a Blokk Építész Műhely által, a Kőporosi - pincesor közelébe tervezett Borpavilon Látogatóközpontban, mely méltó helyet biztosít a helyi közösségnek, illetve az ide látogatóknak egyaránt. A félig földbe süllyesztett, kortárs építészeti eszközökkel megfogalmazott épület szerves részét képezi a belső tér falain és használati tárgyain megjelenő, településtörténeti vonatkozású infografikai kiállítás.

Az este folyamán köszöntőt mondott Rák József Hercegkút település polgármestere, aki röviden elmesélte, hogy a 2010-es években a szokatlanul nagy esőzések következtében veszélybe került Kőporosi pincesor hogyan sikerült megmenteni a helyi közösség és az érintett szakmai szereplők különleges összefogásával, továbbá ismertette a Látogatóközpont történetét az ötlettől a megvalósulásig.

A vacsorát Hercegkút Község Önkormányzata jóvoltából a Látogatóközpontban fogyaszthatták el a konferencia résztvevői.

Révész-Jordanits Anett, Veöreös András

Műemléki Világnap
Dr. Veöreös András elnök úr köszöntője

2025. április 24., Székesfehérvár

Tisztelt Helyettes Államtitkár asszony!

Tisztelt Polgármester Úr!

Tisztelt Hölgyeim és Uraim, kedves Kollégák!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság nevében tisztelettel és szeretettel köszöntöm a Műemléki Világnapi ünnepségen megjelenteket.

Az ICOMOS idén ünnepli alapításának hatvanadik évfordulóját. 1965-ben, amikor megalapították, a legfőbb célja az egyévvvel korábban elfogadott és Velencei karta néven közismertté vált dokumentumban összefoglalt műemléki elvek érvényre juttatása volt. A karta napjainkig számos elmélkedés és vita tárgyát képezi, sokan megkérdőjelezzik érvényességét és firtatják meghaladottságát. Valódi célját és értelmét nem a karta elvei szerint megvalósuló építészeti megoldásokban kell látnunk, hanem a műemléki értékek megőrzésének fontosságában és az ezzel kapcsolatos etikus, a történeti értékek hiteles érvényre juttatását célzó szándékában. Márpedig a ne hazudj! felhívás ma sem lehet sem meghaladott, sem érvénytelen.

fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM

Az ICOMOS célja ma is ugyanaz, mint hatvan évvel ezelőtt: a műemléki értékek védelme. A szervezet két módon próbálja meg betölteni ezt a küldetését.

Egyrészt a tagjai az egyéni szakmai tevékenységük során tesznek meg mindent a cél érdekében: dolgozzanak akár tervezőként, szakági tervezőként, kutatóként, oktatóként, végezzenek hatósági munkát, foglalkozzanak épületfenntartással, felújítási munkák kivitelezésével, legyenek restaurátorok, régészek, tervtanácsi tagok vagy működjenek akár a szakmai irányító minisztériumban.

Szervezetként pedig az ICOMOS együttműködve más civil és állami szakmai szervezetekkel, oktatási intézményekkel, konferenciák szervezésével, kiadványok megjelentetésével, nyilatkozatok közreadásával, a díjakon keresztül jó- vagy éppen rossz példák közreadásával próbál meg érvényt szerezni a műemléki elveknek és felhívni a társadalom figyelmét a műemléki értékek megőrzésének fontosságára.

fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM

A fenti feladatok közül az egyik, hogy az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság a szakmai irányító minisztériummal közösen vesz részt a Műemléki világnapi ünnepség és szakmai program megszervezésében. 2025-ben az a megítéltetés érte a rendezvényt, hogy a műemléki szakügyintézők kötelező szakmai továbbképzési programjának részévé válhatott. Ennek jelentőségét magam is, mint örökségvédelmi hatósági feladatokat ellátó szakügyintéző rendkívül fontosnak gondolom. Meg kell jegyeznünk ugyanis, hogy húsz évvel ezelőtt a Műemléki Világnapi ünnepség, az Országos Műemléki Konferencia, a szakmai tudományos rendezvények és a műemlék-felügyelői kar számára szervezett országos felügyeleti értekezletek résztvevői szinte ugyanazok a személyek voltak. Napjaink műemlékvédelmi tevékenységének egyik legnagyobb problémája, hogy a hatósági felügyeletet ellátók köre és a szakmai rendezvények közönsége elvált egymástól, ennek következtében a műemlékvédelemben, a műemléki helyreállításokban résztvevők közötti párbeszéd minimálisra csökkent.

Pedig a hatóság, a végeken, a lövészárkokban álló műemléki szakügyintéző – de hadd nevezzem inkább a tartalmában sokkal kifejezőbb felügyelőnek – a helyreállítási folyamatok talán legfontosabb szereplője akkor is, ha munkáját észrevétlenül, teljesen a háttérben tudja végezni, és akkor is, ha egy-egy beavatkozás alkalmával rá hárul a folyamat teljes koordinálásának a feladata. Mit is kell tennie a hatóságnak annak érdekében, hogy hatékonyan tudja ellátni értékvédő feladatát?

A hatóság alkalmazza a jogszabályokat, jelezheti a szabályozással kapcsolatos módosítási javaslatait, időnként lehetőséget kap az új jogszabályok tervezeteinek véleményezésére – amit az idő jellemző rövidege miatt csak akkor tud elvégezni, ha előre megfogalmazott, kész véleménye van a folyamatokkal kapcsolatban.

Az egyes hatósági eljárásokban a hatóság szakkérdéseket vizsgál, engedélyeket ad, bejelentéseket vesz tudomásul, majd végig kíséri a helyreállítási folyamatokat és tudomásul veszi az elvégzett munkálatokat.

A szakügyintéző hatóság tevékenysége ki is merül a kérelemre induló eljárások elbírálásával. A műemlék-felügyeletnek a legfontosabb tevékenysége azonban éppen ezen túl kezdődik. A korábbi inventáriumokban, topográfiákban nem szereplő műemléki értékek feltérképezése, a veszélyben levő értékek esetén a szükséges intézkedések megtétele a kulcs az értékeink megőrzéséhez. A műemlék-felügyelő feladata, hogy ha kell meggyőzze az építéshatósági feladatokon szocializálódott hivatali vezetőit az intézkedés fontosságáról, majd felhívja a tulajdonost a szükséges beavatkozásokra, ha kell felügyeleti eljárást kezdeményezzen, kötelezzen, bírságozzon – utóbbit csak végső esetben, hiszen sokkal jobb, ha a bírság helyett az épületekre költjük a pénzt.

fotó: Bélavári Krisztina, ÉKM

Ne felejtsük el, hogy az örökségvédelmi eljárásokról szóló kormányrendelet számos, nem hatósági feladatot is felsorol:

A hatóság feladata, hogy régészeti, műemléki és településképi szempontból véleményezze a készülő településterveket. Az itt eldöntött kérdések hosszú távon meghatározzák egy-egy település értékeinek a védelmét.

A hatóság feladatai közé tartozik ezen kívül a műemlék fenntartható, integrált szemléletű, a védelmet és fejlesztést összehangoló megőrzésének elősegítése, illetve az örökségvédelem érdekeit érintő helyi szintű szakmai és társadalmi együttműködés elősegítése. Ennek keretében a hatóság előzetes egyeztetéseket folytathat, részt vehet és szervezhet szakmai rendezvényeket – tulajdonképpen bármilyen szakmai és társadalmi eszközt felhasználhat – és fel is kell használnia a műemléki értékek megőrzése érdekében.

Akár hatósági eljáráson kívül, akár eljárásban intézkedik a hatóság, a folyamatban a legfontosabb a nyitott, minden résztvevőt egyenrangú partnerként kezelő kommunikáció. A hatóságot az állam a műemléki értékek megőrzéséért tartja fenn, fontos, hogy a hatóság éljen a lehetőséggel, végezze el ezt a feladatot annak érdekében, hogy a megőrzött műemlékek, mint történelmünk tárgyi bizonyítékai gyermekeink, unokáink identitását is erősíthessék. Mindig szem előtt kell tartani, hogy nem magunkért dolgozunk, hanem a következő generációért!

A jelenlegi rendszerben, az építéshatósági szervezetbe integrált műemlék-felügyelet dolga nem egyszerű. Sok az adminisztrációs feladat, meg kell írni az értesítést az eljárás megindításáról, a teljes eljárásra való áttérésről, ki kell írni a helyszíni szemlét, vezetni kell a statisztikát – de azt mondják, hogy adjuk meg a császárnak, ami a császáré. Az értékvédő munka kitartást, elhivatottságot és széles körű szakmai ismereteket kíván.

Az ICOMOS hiszi, hogy a mai és az ehhez hasonló találkozások hozzájárulnak az eredményes műemlékvédelmi tevékenységhez. A szakmai előadások gyarapítják a szakismereteinket, a szakügyintézők-felügyelők közötti élő kapcsolatok, a személyes tapasztalatok átadása pedig megerősíti a résztvevőket.

Ehhez az eredményes, műemléki értékőrző munkához kívánok sok erőt és kitartást, a mai naphoz pedig szép ünneplést és eredményes tanácskozást mindenkinek.

Köszönöm a figyelmet!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára a Műemléki Világnap alkalmából

ICOMOS-díjjal tünteti ki

Budapest, Sipeki Balás-villa, a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének székháza

fotó: Arnóth Ádám

A Budapest székesfőváros híres városi közparkjának külső peremén futó Hermina út középtájékán áll a Lechner Ödön tervei szerint 1903–05 között felépült sipeki Balás Béla (1863-1944) ügyvéd villája. A kétszintes szecessziós villát az építtető ügyvéd örökös híján a Hermina Mezei Egyházközségre, a Vakok Szövetségére, illetve a Vakokat Gyámolító Országos Egyesületre hagyta. A második világháborút követő évtizedek civil társadalmat is érintő jelentős átalakulásai közepette 1953-ban az egyesület beolvadt a Vakok Szövetségbe, ami megvásárolta az egyházi tulajdonrészt. 1973-ban egy új épületrészt építettek a villa hátsó oldalához közösségi események, valamint a látássérültek életvitelét támogató szolgáltatások téri szükségleteinek befogadására. A jogutód Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége a kezdetektől gondos gazdája az intézményesült érdekvédelmi szervezet székházának, a szerény keretek között meg-megújuló villa az évtizedek alatt változásokat hozó használatában nagyrészt megőrizte gazdagon tagolt századfordulós architektúrájának főbb jellegzetességeit, ugyanakkor az átépítések és szakszerűtlen karbantartások mellett összművészeti teljessége sokat veszített fényéből.

A sipeki Balás-villa az örökül hagyó anyagi és szellemi felelősségvállalásának máig hiteles helyszíne – méltóképp emlékeztet a közjóért emberiességével munkálkodó, köztiszteltben álló politikus és a

társadalmi felelősségvállaláson alapuló közösségi (civil) szerveződések kitartó érdekképviselői munkájának fontosságáról. A mintegy 650 m²-es villaépület az egykori egyesületi elnök Balás Béla hagyatékaként mintegy háromnegyed évszázada a központja a látásukban korlátozottak civil közösségi alapú egyesületi szövetségének. Az érdekképviselőket folyamatosságával megjelenítő „székház” valójában szolgálatot fogad be – a változó környezeti feltételek kortárs igényei szerint működő közösségi irányító központ. Belső életével az adminisztrációnak éppúgy helyet ad, miként használja a mai kor technikai fejlődése adta támogatást és az életmód-tanulást is segítő közösségi helyszín.

Az épületegyüttes megújítása ezzel összemérhetően közösségi tett. Állami forrásbiztosítás mellett az egyesületi bázisú civil közösség hálás gondoskodással viszonyult örökségéhez: a szecessziós villaépület reprezentatív megjelenésének, a tömegalakítás és térformálás építéskori szellemisége helyreállításában gondolkodott, a történeti terek rekonstruálását elsődlegesnek tekintő, háttérbe húzódó korszerűsítés igényével alkalmazkodott a legszükségesebb szervezet-irányítási funkciók elhelyezésében és az újabb közösségi téri igényeket egy különálló épületbe a legkorszerűbb támogató technológiákkal csoportosította. Mindezt gondos feltáró munka és értő kortársi tervezői viszony szolgálta lépésről-lépésre, melyet a használó felől figyelmes és konstruktív igénymegfogalmazás segítette. Ezzel a történeti villaépület fennmaradt értékei korhűen megújulhattak, az eltűnt-elvesztett értékek újrateremtésével teljesebbé válhatott az egykori értékközösség olvashatósága – s mindemellett az egykori magánhasználati terek közösségi eseményekre alkalmassá tétele új bútorzattal helyezkedhet be kortárs használatába. A restaurátori helyreállító szemlélet, a hagyományos kompozíciókat érzékenyen továbbíró látásmód és a formai elemkészlet igényes összehatására alázatosan odafigyelő de egyszerre saját hangú tervezés és kivitelezés szép egyensúlya jellemzi a helyreállítást. A hátsó udvarban elhelyezkedő (régii helyén újonnan felépített) korszerű épületszárny és a villa hátsó épülettraktusát kortárs továbbírásaiban az évtizedek sérüléseit és elfeledettségbe mélyedő emlékképeit életre hívó új nyílászárók és részlet-kompozíciók összhangzata meggyőző. Rekonstruál a teljesség elérése érdekében, de bátran igazít és illeszt új elemeket – amiként kell azt, arányosan és alkalmazkodóan. Ilyen a történeti terekben is megjelenő új bútorzatok faltestszerű kezelése, a falburkolatok, a korpusztárgyak de még az új nyílászárók spalettáin is végigvonuló ív-sor motívumok alkalmazása, vagy a korabeli századfordulós architektúrákat jellemző sűrűn-rovátkolt vakolatfelületek mintázatát evokáló tölgy furnérozott rétegelt lemez bútorlapok meg-megjelenése. És ilyen a színkezelés, mely a jól beállított monokróm hatással a szecessziós megjelenést is szolgálja, és a szürke-zöldesszürke-türkizkék-törtfehér belső színharmóniát is jól olvashatóan kommunikálja.

A szecessziós villa értékfókuszú helyreállítása hagyományos módszertant és korszerű továbbírási szemléletet egyként magas színvonalon alkalmaz a tervezésben és visz végig a kivitelezésben. Kevésbé igaz mindez az új épületszárnyra és a szabadtéri és kertművészeti megoldásokra, mely részben a jogszabályi kööttségek (kötelezően telepítendő parkolók száma) vagy épp praktikusság (fedett-védett kültéri közlekedő kialakítása) okán, de a minőségien megújított történeti épület (és kerítés) köztéri feltárulását nem előnyére befolyásolja. Ugyanakkor a jelzésértéken túllépő tárgyalakotási szándék: az új terasz-mellvéd és azzal összefogottan kialakított hátravezető árkád éppenhogy egyensúlyi jelenléttel bír.

Egy helyszínhez alázattal viszonyuló, de önazonossággal bíró, tudatos építész magatartást mutató, kortárs szellemiségű helyreállítással a sipeki Balás-villa az örökség gondos kezeléséről ad tanúságot.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága ICOMOS-díjat adományoz a budapesti sipeki Balás-villa példaadó műemléki szemlélettel történő helyreállítása és egyszersmind kortárs építészeti értékekkel azt tovább gazdagító örökségkezelés elismeréséül.

fotó: Arnóth Ádám

Stáblista

Generáltervező: dmb műterem kft

Vezető tervezők: Falvai Balázs DLA; Nagy Márton DLA; Ónodi Bettina; Török Dávid DLA

Építész munkatársak: Fekete Tünde; Györgyi Ábel; Megyesi Miklós; Soltész Angéla

Tartószerkezetek: dr. Medek Ákos

Épületszerkezetek: Higi Balázs

Gépészet: Mangel Gyula Zoárd

Elektromos Tervezés: Rajkai Ferenc Vilmos

Akadálymentesítés: Pandula András

Kertépítészet: Massány Edina

Útterv: Tódor Dénes

Közművek: Székely Lajos

Művészettörténészek: Csomortány Levente, F. Dóczi Erika, Gömöri Judit

Kopolit üvegfalak: Glass World Kft.

Megbízó: Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetsége

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára a Műemléki Világnap alkalmából

ICOMOS-díjjal tünteti ki

Solium Regni – Az ország trónusa kiállítás és kőtár

Koronázó Bazilika Nemzeti Emlékhely látogatóközpont, Székesfehérvár

fotó: Arnóth Ádám

A székesfehérvári Szűz Mária-prépostság temploma az alapító Szent István személye és sírja miatt lett az ország legrangosabb temploma, koronázótemploma és királyi temetkezőhelye. Fennállásának több mint öt évszázada alatt négyszer építették át, mellette a prépostság épületei is át- és újjáépültek. Az épületegyüttes a török hódoltság korában majdnem teljes egészében elpusztult. 1938-ban, Szent István halálának 900. évfordulójára létrehozott romkert és kőtár először tette lehetővé a királyi bazilika maradványainak megtekintését a nagyközönség számára, azonban az építkezésekből, föltárásokból előkerült leletek és az egyre bővülő tudásanyag új bemutatást igényelt.

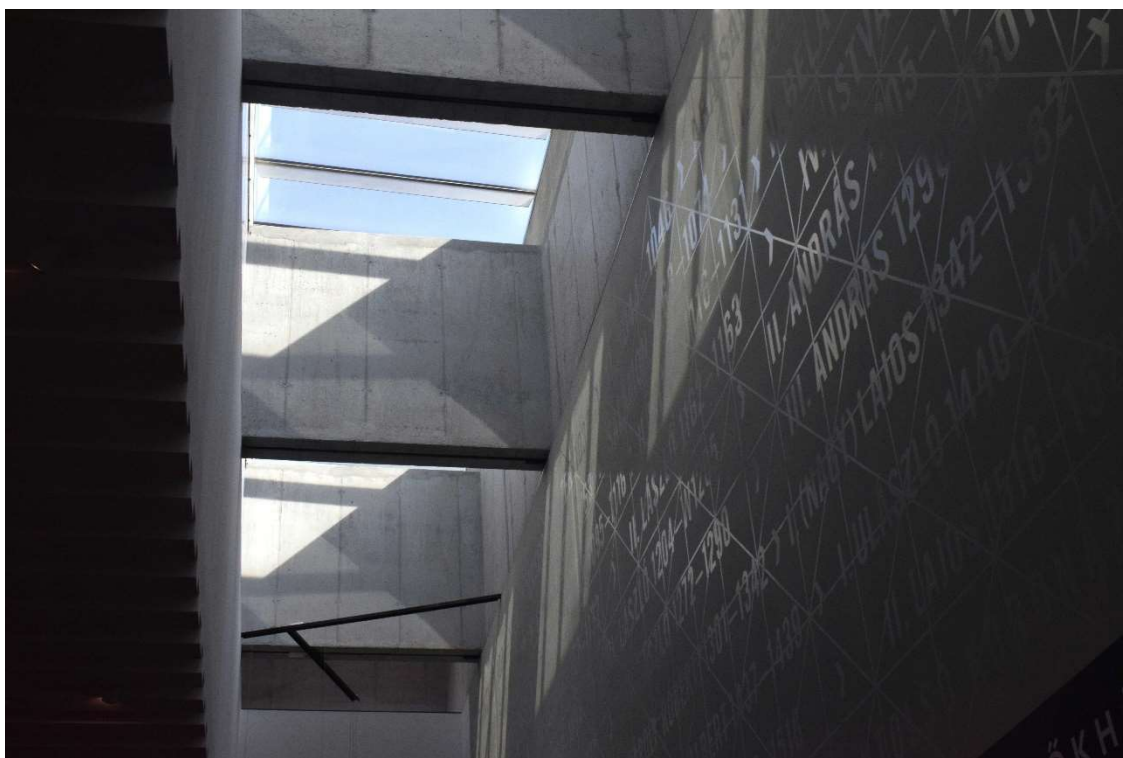
Az eredeti helyszínen, a romkertben az egymást követő építési periódusok, és a bonyolult építéstörténet megismertetése a felbecsülhetetlen értékű kőfaragványok fölhasználásával nem lehetséges, a koronázótemplomot nem lehet rekonstruálni.

A Solium Regni – Az ország trónusa néven megvalósult kiállítás a romkert közelében egy korábbi, id. Hübner Tibor által az 1930-as években tervezett mozi átalakításával jött létre. Az új ház alaprajzában

megőrizte az egykori filmszínház nézőterének kontúrait, a tervezők szándéka szerint emléket állítva a város építészettörténete szempontjából szintén figyelemre méltó épületnek.

A függesztett emeletekkel háromhajósra alakított teret és belsőépítészeti kialakítást már több építészeti díjjal méltatták, de az eredeti középkori épületelemeket, méreteket megidéző installációk, a faragványokhoz tartozó magyarázatok, modellek, a hagyományos kiállítások megoldásaitól sok tekintetben eltérő bemutatás igazi műemléki gondolkodásmódot követ. Ez azt jelenti, hogy nem egyetlen szakma - mint sajnos sok műemlék helyreállítása során az önnön fontosságát hangsúlyozó építészet - nyomta rá gyorsan avuló bélyegét az alkotásra, hanem a különböző szakterületek, tudományágak képviselői – építészek, szerkezettervezők, művészettörténészek, régészek, restaurátorok tudtak közösen gondolkodni. A szellemes és merész szerkezeti megoldások nem önmagukat, hanem a történeti, műemléki értékek, egyedi műalkotásnak is tekinthető díszes épületelemek jelentőségét emelik ki, és összességükben azok méltó, tartós védelmét biztosítják.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága a középkori Magyarország talán legfontosabb épülete, a székesfehérvári koronázótemplom műemléki szempontokat szem előtt tartó helyreállításával fölerő bemutatásáért ICOMOS-díjat adományoz a székesfehérvári Solium Regni – kiállítás és kőtár, Koronázó Bazilika Nemzeti Emlékhely látogatóközpontnak.

fotó: Arnóth Ádám

Stáblista

A kiállítás kurátora: Biczó Piroska

Építész: Gerzsenyi Tibor, Karácsony Tamás, Kern Orsolya

Építész munkatársak: Csík Zsolt, Dienes Péter, Glavanovics Orsolya, Juhász Balázs, Lality Áron, Rádai Mária, Sebők Ildikó, Selényi György

Kiállítás és installáció: Karácsony Tamás, Kern Orsolya; Buzás Bence, Jäger Krisztián
Tartószerkezeti tervek: Pozsgai István †, Ther Antal, Bognár Attila, Bognár Balázs
Épületechnikai tervek: Jerkó Anikó, Marosi Zsolt, Zöhl András, Sótér László
Méhész Márton, Berey Gábor, Nagy Gábor | Labádi Mihály | Benka Csaba
Forgatókönyv és kiállítási szövegek: Bartos György, Biczó Piroska, Bozóki Lajos, Gärtner Petra, Havasi Krisztina, Kolláth Ágnes, Lővei Pál, Mentényi Klára, Papp Szilárd
Kőrestaurálás: Módy Péter, Pusztai Barbara, Szigeti Márton, Hering Zoltán
Kerámiarestaurálás: pKésmárky Rita, Péterfy Dóra
Kivitelező: Fehérép Kft. Sipos Tamás ügyvezető, Pataki Péter főépítésvezető
Építető: Székesfehérvár Megyei Jogú Város Önkormányzata

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára a Műemléki Világnap alkalmából

ICOMOS-díjjal tünteti ki
Somogyszentpál-Varjaskér, templomrom helyreállítása

fotó: Arnóth Ádám

Somogyszentpál község a Balaton nyugati végétől délre, a Nagyberék térségében fekszik. A külterület enyhén domborodó részén álló varjaskéri templomrom a honfoglalás kori alapítású Kér település egykori plébániatemplomának maradványa. A legkorábbi idők egyhajós, egyenes szentélyzáródású, kegyúri karzattal ellátott temploma a 13. században épülhetett. A templomot és a hozzá tartozó temetőt körítőfal határolta. A templom több periódus nyomát viselte magán. Feltehetően a 14. század közepétől a késő középkorig bővült az épület: a szentélyhez észak felé sekrestye vagy kápolna épült, a nyugati irányban pedig négyzetes alaprajzú, sarkain támpillérekkel erősített építmény készült. Ez utóbbi hajóbővítés vagy torony nyugati, bejáratí fala az egyetlen, ami az egykori együttesből álló falként a török idők után is megmaradt. Az egykori településnek nem ismerjük nyomait. A templom romjait 1960-ban és 1972-ben részben megkutatták, de semmilyen állagvédelmi beavatkozásra nem került sor. A fél évezrede pusztuló romfal a kutatások során viszonylag jó állapotúnak bizonyult, csak kisebb beavatkozásra volt szükség. A téglafalazatot restaurátori módszerekkel megtisztították és konzerválták megőrizve az épületmaradvány szoborszerű sziluettjét. Ugyanakkor komoly statikai beavatkozást igényelt az erős széltehernek való ellenállás megoldása, főképp, mert a terepszint megkívánt süllyesztése tovább gyengítette a magában álló falat. A feladatra emblemikus megoldás született. A statikai megerősítés nem a szokványos módon, támpillér vagy támfal építésével történt. Új alaptestre Corten-acél konstrukció készült, amely – mint tőkesúly és árbóc a vitorlát – biztosítja a nyugati fal biztonságát, pusztán két acélszállal rögzítve a faltestet. Az így kialakított erősítő szerkezet minimális módon kapcsolódik a romfalhoz, így megőrizve a történeti falazat közel érintetlen látványát. Ez az erősítő szerkezet azonban nem korlátozódik a kapu kijelölésére és a statikai szerepre. A romfal tanulmányozása, a régészeti kutatás

ugyanis meg tudta határozni a nyugati kapu kiváltójának magasságát és a kávájának síkjait. Az acél-konstrukció ezekre a történeti szerkezetekre is utal. A káván helyezték el egyúttal a látogatókat tájékoztató magyarázó táblát is, amely összefoglalja a legfontosabb tudnivalókat a romról, az egykori templom történetét elméleti rekonstrukciós rajzokkal és az elkészült beavatkozás ismertetését. A helyreállítás megoldotta a vízelvezetést, az egykori padlószint és terepszint kijelölését is. A környezetalakítás sem szokványos módon készült. Az egykori épületegyüttes léptékét, a templom falait és a körítőfal vonalát alacsony földsáncok érzékeltetik finoman kapcsolódva az alig hullámzó terephez. Az együttes tájba illesztéséhez hozzájárul, hogy a körítőfal becserjésedett részén a növénytömegbe való beáramlás utal.

A romhelyreállítás a Market Építő Zrt. társadalmi felelősségvállalása keretében valósult meg, a Romvándor program immár negyedik elemeként.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága ICOMOS-díjjal tünteti ki a Somogyszentpál-Varjaskér, templomrom helyreállítását, elismerve az alapos előkészítést, a résztvevők példás együttműködését, a statikai megerősítés szellemes megoldását, és a különleges környezetalakítást.

fotó: Arnóth Ádám

Stáblista:

Felelős tervező: Kelemen Bálint (KÖZTI Zrt.)

Építéstörténeti kutatás: Patak Gergely (KÖZTI)

Tartószerkezeti tervező: Váczi Péter (KÖZTI Zrt.)

Régészeti feltárás: Molnár István (Rippl-Rónai Múzeum)

Restaurátori terv: Bánfi Gábor

Táj- és környezetrendezés: Windisch Mária (Market Építő Zrt.)

Fővállalkozó, finanszírozó, kivitelező: Market Építő Zrt., Projektvezető: Krenn Tamás

Programigazgató: Beleczy Péter

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára a Műemléki Világnap alkalmából

Példaadó Műemlékgondozásért Díjjal tünteti ki

Harruckern-Wenckheim-Almásy Kastély és Látogatóközpont, Gyula

fotó: Arnóth Ádám

A gyulai Harruckern-Wenckheim-Almásy-kastély barokk magja 1731-1735 körül épült a Fehér-Körös ágai által közrezárt szigeten, az un. Szigeterőd déli részén, a középkori eredetű várral szemközt. 1765-ben bővítették. 1795-ben és 1801-ben leégett. 1802-1810 között Czigler Antal tervei szerint klasszicista stílusban újjáépítették, ekkor kapta második tornyát. Mai megjelenése – a további átépítések, alakítások ellenére – jellemzően ezt az állapotot őrzi.

1904-es bővítését követően a huszadik század első felében még nem történt komolyabb rombolás az épületben. Almásy (III.) Dénes 1911-ben még a gyulai kastélyában lakott, de később a család gazdasági világválság idején megroppant anyagi helyzete miatt már nem tudta fenntartani az együttest 1940-ben az Almásy örökösök megvételre ajánlották fel a Műemlékek Országos Bizottsága, illetve Gyula Város számára. Sem a magyar állam, sem a város nem élt a lehetőséggel, így 1942-ben a család Fürdő és Üdülő Részvénytársaságot hozott létre, elindultak a gyógyvízfúrások a kastély parkjában, a kastélyból pedig gyógyszálló kialakítása volt a cél. A második világháború ezt a folyamatot szakította meg. A Fürdő és Üdülő Részvénytársaságot teljes vagyonával, azaz a kastéllyal és a felparcellázott parkkal együtt 1948-ban államosították. A háború végén a kastélyt kifosztották, berendezését széthordták. 1944 novemberében a vármegyei kórház elmebeteg részlegét helyezték el falai között, majd erdélyi menekültek lakták, később 1949 és 1951 között javítóintézet majd szakmunkásképző iskola, aztán

ápolónőképző szakiskola és kollégium működött az épületben. Végül 1959-ben csecsemőotthont helyeztek el itt, amely csak 2002-ben költözött ki végleg a műemlékből.

A kastély helyreállítására már a nyolcvanas években is történtek kezdeményezések, 1983-ban főként külső homlokzatait újították fel, a földszintes mellékszárny részleges felújítása 2004-ben fejeződött be, de valódi előrelépés csak 2014-15-ben történt, amikor megvalósulhatott a kastély teljeskörű helyreállítása. Az egykori grófi rezidenciában 2015-ben nyílt meg a Gyulai Almásy-kastély Látogatóközpont későbbi kastélyfejlesztések számára is példaértékkel bíró mintegy 2150 m² alapterületű interaktív elemekkel gazdagított kiállítással, az épületben kávézóval, ajándékbolttal. A helyreállítás 2017-ben ICOMOS-díjban is részesült. A komplexum azóta folyamatosan működik, a kastély összesített látogatószáma 2024-ben elérte az egymillió főt, az állandó és időszakos kiállításaira belépőjegyet vásárlók száma meghaladta a 650 000-et, 2021 októberétől a Stefánia-szárny átadásával esküvők, konferenciák, céges rendezvények szervezésére alkalmas bálterem, bisztró jellegű csemegetár és történelmi konyhával bővültek a kastélyban igénybe vehető szolgáltatások. A komplexum kilenc éve önfenntartó, a működtetés költségeit biztosítják a bevételek.

A gyulai Harruckern-Wenckheim-Almásy-kastély kiválóan példázza, hogy épített örökségi értékeink megőrzése iránti elkötelezettség kellő lelkesedéssel, kitartással és megfelelően kidolgozott hasznosítási modellel párosulva képes újra életet lehelni nehéz napokat látott műemlékegyütteseinkbe és képes hosszú távon is biztosítani ezek fennmaradását. A működtetés elmúlt kilenc éve bizonyítja, hogy a kastélyegyütteseink fizikai mivoltában megtestesült szellemiség újraéleszthető és megfelelő gondosság mellett fenntartható, az értékek fennmaradása biztosítható. Az üzemeltető az elmúlt évek során az épület folyamatos gondozásával, a működtetésben a szükséges finomangolások elvégzésével az egyre színesedő hazai turisztikai palettán is ügyesen navigálta kastélyegyüttest. A mindennapok alatt felhalmozott tapasztalatokból okosan építkező, az értékközvetítő szemléletet megtartó, ugyanakkor a kulturális örökséghez illeszthető piaci igényekre nyitott vezetés és elkötelezett munkavállalói közösség közös sikere ez, amelyre méltán lehet büszke a közösség minden tagja.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága Példaadó Műemlékgondozásért Díjjal tünteti ki a Harruckern-Wenckheim-Almásy Kastély és Látogatóközpontot, üzemeltetőként az Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft.-t, valamint vagyonkezelőként Gyula Város Önkormányzatát a gyulai kastélyegyüttes elmúlt évtizedben megvalósított, példaértékű, épített örökségi értékek megőrzését és közkinccsé tételét szolgáló, magas színvonalú működtetéséért.

fotó: Arnóth Ádám

Tulajdonos: Magyar Állam

Kezelője: Gyula város Önkormányzata, 5700 Gyula, Petőfi tér 3., **képviseli: Dr. Görgényi Ernő polgármester**

Üzemeltetője: Erkel Ferenc Kulturális Központ és Múzeum Nonprofit Kft., 5700 Gyula, Béke sugárút 35., **képviseli Fekete-Dombi Ildikó, ügyvezető**

Az ICOMOS MNB álláspontja a Citrom díjjal kapcsolatban

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság által adományozott Citrom díjnak az a célja, hogy felhívja a figyelmet azokra a káros jelenségekre, amelyek műemlékeinket, műemlékvédelmünket leginkább veszélyeztetik. Meggyőződésünk, hogy a rossz, az értékek megőrzése szempontjából negatív hatású példákat bemutatva, tanulhatunk a káros esetekből. A díj remény is, hogy a jobbító üzenetét megszívlelik, s hogy a műemléki értékeink fennmaradását veszélyeztető folyamatokat megállíthatjuk, esetleg visszafordíthatjuk! Bízunk abban, hogy egyre nő azoknak a köre, akik számára a műemléki értékeket károsító jelenségek riasztóak, és egyre többen azonosulnak a műemlékvédelem hiteles értékszemléletével.

A Citrom díj két évtizedes történetében bár nagyon kis arányban, de szerencsére kedvező fordulatokra is volt példa. Sajnos a legtöbb esetben nem jártunk sikerrel, már ami az okozott értékvesztés megszüntetését illeti. A gondatlanság, a szakszerűtlenség, a rekonstrukció téves értelmezése, a történeti értékeket veszélyeztető településfejlesztés, a közelmúlt építészetének kritika nélküli bontása, egyes történeti korok alkotásainak átértelmezett újként való felépítése, a történeti környezetben megjelenő erőszakos új építés, a félreértelmezett megújítás, a túlépítés... stb. káros következményeit a korábban odaítélt „citromokkal” már bemutattuk.

Az idei évben olyan jelölés nem érkezett, amelyik a korábbi években már citrommal „elismert” jelenségeihez képest új helyzetre hívhatta volna fel a figyelmet a díj célja pedig nem a rossz példák gyűjteményének gazdagítása, hanem az értékszemlélet erősítése! Újabb Citrom-díj azon esetekben lehetne hatásos eszköz, amelyekben még lenne lehetőség az említett reménynek a felélesztésére: a káros folyamat megállítására, a műemléki értékek érdekében elvégzendő korrekcióra.

Ezért az ICOMOS MNB vezetősége úgy határozott, hogy 2025-ben nem adományoz újabb Citrom díjat, de az alkalmat megragadja, hogy mindenkitől kérje az eddig díjazott esetek által felmutatott, értékvesztést eredményező kérdéskörök: beavatkozások (vagy be-nem avatkozások...), újbóli átgondolását és újbóli, a közös nemzeti értékeink iránti felelősséggel való megítélését!

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXXV. Közgyűlése - beszámoló

2025. május 23-án, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemen került megrendezésre az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság XXXV. éves Közgyűlése, Veöreös András levezető elnök vezetésével.

A közgyűlést Dr. Alföldy György, a BME Építészmérnöki Karának dékánja köszöntötte.

A közgyűlés egy perces néma felállással emlékezett meg a legutolsó közgyűlés óta elhunyt tagjairól, valamint a szakmai jeleseiről: Dr. Végh Andrásról, Dr. Szabó Bálintról, Granasztóiné Györffy Katalinról, Dr. Balogh Péterről, Benczédi Sándorról, Szebeni Nándorról, Dukrét Gézáról, Harsányiné Vladár Ágnesről, valamint Hokky Györgyné Sallay Mariannáról.

Az elnöki, alelnöki, főtitkári beszámolók után az Ellenőrző Bizottság elnöke adott tájékoztatást az Egyesület pénzügyi helyzetéről.

A beszámolókat, valamint a 2024. évi közhasznúsági jelentést a közgyűlés elfogadta.

Az elnöki, főtitkári, valamint az alelnöki beszámolókat és az egyszerűsített pénzügyi beszámolókat az alábbiakban tesszük közzé.

Elnöki beszámoló

2024-ben, megválasztásakor az új vezetőség a következő tervet fogalmazta meg:

„folytatni kell azt a munkát, amit eddig is végeztünk. És itt a hangsúly a többes szám első személyen van, mert ez csak csapatmunkaként képzelhető el. Egy közösség, legyen az a család, a munkahelyi közösség, a sportklub vagy éppen a műemlékvédelemmel foglalkozó civil egyesület, akkor tud eredményesen működni, ha a tagjai odaadással teszik a dolgukat. A csoport annál eredményesebb, minél többen teszünk bele időt, energiát, tudást, munkát. Erre szeretném hívni az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület tagjait, hogy mindenki tegye hozzá az egyesület tevékenységéhez a tudását, kapcsolatait, munkáját, energiáját annak érdekében, hogy még eredményesebben tudjuk képviselni a műemlékvédelem, az épített örökség védelmének az ügyét”.

A kitűzött célok közül az elmúlt egy évben az alábbiakat sikerült megvalósítani:

Együttműködés más szervezetekkel

A műemlékvédelmi célok eléréséhez szükséges az együttműködés más szervezetekkel. Elsődleges partnerként az Építési és Közlekedési Minisztérium Műemlékvédelemért felelős Helyettes Államtitkárságát kell említeni, akikkel számos közös program megszervezésére és lebonyolítására került sor.

Az ÉKM felkérésére véleményeztük a műemlék épületek felújításához kapcsolódó tervezői jogosultság kérdéskörét, ismét megküldtük az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület által 2014-ben összeállított, a XXVII. Országos Műemléki Konferencia zárodokumentumaként elfogadott Kulturális örökségvédelmi szakmai programot, 2025 februárjában részt vettünk az UNESCO - ICOMOS - ICCROM Budapest világörökségi területtel foglalkozó missziójában, tagot delegáltunk a Forster Díjbizottság üléseire, szeptemberben megszerveztük a Kulturális Örökség Napjait és áprilisban a Műemléki világnapot.

Az MTA Építészettörténet, Építészettudományi és Műemléki Állandó Bizottsággal együttműködve az ICOMOS Oktatási szakbizottság munkacsoport együttes ülést tartott, melyen a három, műemlékvédelmi szakterületen működő szakmérnöki képzés mutatkozott be. Az Oktatási szakbizottság munkacsoport a 2024-es nyári egyetem közös munkájára alapozva többször tartott munkamegbeszélést, az oktatási intézmények bekapcsolódtak a University Forum szervezésébe.

A Kolozsvári Utilitas Alapítvány felkérésére társszervezőként kapcsolódtunk a Tusnádi konferencia szervezésébe, a tervek szerint a jövőben még szorosabb együttműködést valósítunk meg.

A Tokajhegyalja egyetemmel való együttműködés keretében került sor márciusban a Fiatal Műemlékvédők Fóruma három napos kirándulására.

Az Elméleti szakbizottság munkacsoport a Velencei Karta fordításának felülvizsgálatán dolgozott.

Programok

A nemzetközi jelenlét erősítésére 2024 júniusában két fő vett részt az Európai Elnökök Találkozóján a svédországi Visby-ben, októberben pedig alelnök úr személyében a braziliai közgyűlésen.

Képviseltettük magunkat 2024 júliusában a University Forum ausztriai programján.

A tavalyi közgyűlést követő első nagyobb program a Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem volt, melynek témájául, igazodva a Fiatal Műemlékvédők Fóruma éves tematikájához, a XX. századi épített örökség védelmét választottuk. A nyári egyetemet ismét a Tolna megyei Murgán rendeztük, az előadások anyagából rendkívül színvonalas tanulmánykötet született.

A tavalyi évben az ICOMOS kapta a megtisztelő felkérést a Kulturális Örökség Napjai programjainak megszervezésére: a Földalatti vasút múzeumában sajtótájékoztatót, a gödöllői vasútállomás Királyi Várójában megnyitót, a győri Hild József Technikumban pedig zárókonferenciát tartottunk. Ezen kívül koordináltuk az eseményre jelentkező önkénteseket és üzemeltettük a nyilvános honlapot. Ezúton is köszönet illeti Ghyczy Gabriellát a közreműködésért. Idén is lesz Kulturális Örökség Napjai rendezvény, ezúton biztatok minden ICOMOS tagot, hogy a saját környezetében keresse meg a lehetőséget, hogy mivel tudja színesíteni a programot: be lehet mutatni aktuális műemlék-felújítást, ha valaki éppen dolgozik ilyenén, be lehet mutatni megvalósult műemlék-helyreállítást, lehet vállalni városnéző sétát, előadást.

2024-ben is nagy sikerrel került megrendezésre a Békési Népi Építészeti Tanácskozás, ahol az előző konferencia tanulmánykötetét is bemutattuk.

A Fiatal Műemlékvédők Fóruma programjait éves tematikára fűztük fel: 2023-24-ben ez a XX. századi épített örökség megőrzése volt, 2024-25-ben pedig a műemlék és környezete. Ehhez igazodva tanulmányi kirándulások voltak a péceli kastélyparkban, a tatai angolkertben, a Cuha völgyi vasút mentén, és ide tartozik a már említett három napos tokajhegyaljai program is. Minden eseményről beszámoló jelent meg az ICOMOS Híradóban.

Áprilisban részt vettünk a Műemléki világnapi ünnepség és konferencia megszervezésében, melynek Székesfehérvár polgármesteri hivatala adott otthont. Fontosnak érzem, hogy a világnapi program bekerülhetett a kormányhivatalokban dolgozó műemléki szakügyintézők kötelező továbbképzési programjába, ezzel is lehetőséget teremtve számukra szakmai rendezvényen való részvételre és a horizontális szakmai kapcsolatok építésére.

A világnapon átadásra kerültek az ICOMOS díjai is.

Elkészült az ICOMOS-díjas helyreállításokat bemutató kiállítás. A molinókat bemutattuk a Budapesti Műszaki Egyetemen, a tokaj-hegyaljai konferencián és legutóbb Székesfehérvárott a világnapon is.

A Nagykőrösi mulató pajta veszélyeztetett épületével kapcsolatban műemléki védelmi javaslatot fogalmaztunk meg, melyet benyújtottunk a Minisztérium illetékes osztályához, aki méltónak találta az épületet a védelemre és megindította a védelmi eljárást. Apró kudarc a történetben, hogy mielőtt a védelem megszülethetett volna, a tulajdonos elbontotta az épületet. Legalább a veszélyeztetettség ténye beigazolódnak – ha már ismét egy különleges, értékes épülettel lett szegényebb a magyar társadalom.

Az elmúlt évben nagyságrendileg 15 új tag jelentkezett az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesületbe, többségük fiatal és a Fiatal Műemlékvédők Fóruma vagy egyéb programok kapcsán került kapcsolatba az egyesülettel. Néhány jelentkező esetében a szakmai háttér hiánya miatt pártoló tagságot javasoltunk. Bővült az intézményi tagok listája is. Reméljük, hogy az új tagokat is be tudjuk vonni az egyesület feladataiba.

Egyesületünk egy nagy vállalása az ICOMOS megalapításának hatvanadik évfordulója alkalmából az ICOMOS 60 kötet összeállítása. A munka halad, a kötet el fog készülni. Ezúton is köszönet mindazoknak, akik munkájukkal hozzájárultak összeállításához.

Tervezett programok

A programok folytatódnak a jövőben is. Július elején rendezzük az 55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet. Együttműködő partnereink az ICOMOS University Forum, az ICOMOS Osztrák Nemzeti Bizottság, az ICOMOS Szlovén Nemzeti Bizottság, a Széchenyi István Egyetem, az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építészmérnöki Kara, a Tokaj-Hegyalja Egyetem, a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Kara, a MATE és a Magyar Reneszánsz Alapítvány.

Szeptemberben szervezzük a Kulturális Örökség Napjait, októberben az Országos Műemléki Konferenciát. Utóbbi témája a műemléki érték dokumentálásának korszerű módszerei.

Mindeközben folytatódnak a Fiatal Műemlékvédők Fóruma programjai. Ha valakinek van programjavaslata – természetesen a megszervezés és lebonyolítás vállalásával együtt – a műemlék és környezete témában, szívesen fogadjuk.

Költségvetés

Az Egyesület költségvetése stabil, ami a támogatásoknak köszönhető. A minisztériumi források mellett szeretnénk pályázati forrásokat is igénybe venni és támogatókat is keresünk. A nyári egyetem programjaival kapcsolatban több céget is megkerestünk, egyelőre várjuk a visszajelzéseket és reménykedünk a támogatásban.

A költségvetést részletesen az Ellenőrző Bizottság beszámolója ismerteti.

Fontos lépéseket tettünk a nem fizető tagság helyzetének rendezésére. Az első körlevélre a mintegy háromszáz nem fizető tagból ötvenen rendezték a tagdíjukat. A végleges, jogszerű megoldást – reményeink szerint – az Alapszabály módosítása fogja nyújtani.

Ami nem valósult meg

Az egy évvel ezelőtt kitűzött célok között természetesen vannak olyanok is, amelyeknek a megvalósítása nem, vagy nem teljesen sikerült. Fontos elgondolás volt a passzív tagok bevonása a munkába, a programokkal kapcsolatos részfeladatok szétosztása. A tapasztalat továbbra is az, hogy a feladatok oroszlánrészét a vezetőség tagjai végzik. Az ICOMOS 60 kötethez csupán néhányan járultak hozzá a tagság soraiból. Ezúton is biztatok mindenkit, hogy vállaljon feladatot a kulturális örökség napjain, vagy kapcsolódjon be az érdeklődési körének megfelelő szakbizottság munkájába, hiszen a következő fontos cél pontosan a passzív szakbizottságok aktiválása. Jó lenne, ha minél több szakbizottság kelne életre. A népi építészet, a történeti kertek, a falkép-bizottság és a kulturális turizmus szakbizottságok munkáját érdemes tanulmányozni és követni. Bármelyik szakterület lehetővé teszi évente egy-egy konferencia megszervezését.

A külső kommunikáció erősítésére hamarosan elindítjuk az Egyesület Facebook oldalát. Ide is várjuk a tagságtól az érdekességeket – minden olyan hírt közzé tehetünk, ami a hazai vagy nemzetközi műemlékvédelemmel kapcsolatos és illeszkedik az Egyesület tevékenységéhez.

Ezúton szeretnék köszönetet mondani a Titkárság munkatársainak, Béres-Pakulár Ibolyának és Szántó Juliannának, akik nélkül egyetlen programunk sem valósulhatott volna meg, a Vezetőség, a Tanácsadó Testület, és az Ellenőrző Bizottság tagjainak, és mindazon tagtársaknak, akik munkájukkal hozzájárultak az ICOMOS 2024-25-ös tevékenységének sikeréhez.

Veöreös András

Alelnöki beszámoló

A jelen beszámoló elvileg az elmúlt naptári év eseményeire vonatkozik; ugyanakkor most jóformán csak fél évre volna szükséges visszatekinteni, hiszen 2024-ben tisztújító közgyűlést tartottunk, s mivel én az előző ciklusban is alelnökként segítettam szervezetünk munkáját, ezért akkor már beszámoltam nem csak a 2023. évről, hanem a 2024. év első feléről is. Így említést tettem egyebek mellett a Fiatal Műemlékvédők Fórumának 2024 tavaszán megrendezett programjairól, köztük kiemelt helyen a bécsi, háromnapos útról, a TheoPhilos szakbizottság firenzei találkozójáról, illetve a Velencei Karta új fordítását készítő munkacsoport munkájáról.

A tisztújító közgyűlésre készülődve megfogalmaztam egy víziót az ICOMOS MNB céljairól, tevékenységéről és lehetséges jövőjéről. Ennek megvitatása reményeim szerint hozzájárult, hogy kikristályosodjon, milyen feladatokra szeretnénk fókuszálni. (A vízió részletesebb kifejtésének nem ez a beszámoló a helye.)

A legfontosabb feladatomban azt éreztem, hogy az elnökség, és kiemeleten elnök úr munkáját segítsen és támogassam, melyet rendszeres személyes megbeszélésekkel is igyekeztem előmozdítani. De a szokásos elnökségi üggyvitelen túl azért kiemelhető néhány téma.

A nemzetközi kapcsolataink fenntartása és előlényítése érdekében júniusban részt vettem Veöreös Andrással az ún. európai elnökök találkozásán, Svédországban. Novemberben pedig egyedül képviseltem nemzeti bizottságunkat Brazíliában az ICOMOS közgyűlésén. Mindkét útról részletes beszámoló jelent meg az ICOMOS Híradó hasábjain. Brazíliában, ahogyan az azt előkészítő online találkozón is, ismerttettem a nemzetközi nyári egyetem szervezési munkáinak aktuális állását.

Figyelmünket jelenleg már az előttünk álló, széles nemzetközi közönség számára tervezett nyári egyetem megszervezése köti le, de a tavalyi évben is szerveztünk nyári egyetemet, noha az csupán a magyar közönségnek szólt. A Murgán megrendezett eseménynek – Nagy Gergely, egykori elnökünk kezdeményezésére – lényegi újítása volt, hogy minden hazai építészeti képzőhelyet igyekeztünk aktívan bevonni, nem csupán a nyári programba, hanem az egy éven keresztül tartó azonos témára felhúzott programsorozatba is, sőt ösztököltük, hogy az egyetemek éves képzési programjába is kerüljön olyan feladat, amely aztán bemutatható nyári egyetem keretében, a fiatal műemlékvédők fórumának kis konferenciáján. Ez utóbbi szándékunk csak részben valósult meg, de bizonyos, hogy a hazai egyetemek örökségvédelemért elkötelezett tanárai között szorosabb szakmai kapcsolat fűződött, új ismeretségek születhettek, s kicsit beleláthattunk egymás munkájába és tanítási módszereibe. A nyári egyetemen résztvevők között egyszerre játékos és szakmai keretek között segítette elő az eszmecserét és a kapcsolatépítést az invencióim alapján megvalósult műhelymunka. Intenzív szervező munkának köszönhetően az Óbudai Egyetemről érkezett a legnagyobb számú kontingens. A nyári egyetem témájával minél szélesebb körben igyekeztünk tudatosítani a Salgótarjáni Nyilatkozat üzenetét, elősegíteni a szakma érintettjei közötti eszmecserét annak gyakorlatba való átültetéséről, már ami az értékek feltérképezését, és a jövőjükön való gondolkodást illeti. A nyári egyetemen elhangzottakból Dobosyné Antal Anna szerkesztésében kötet is megjelent, a munkálatokhoz lektori munkával járultam hozzá.

A tavalyi évben elkezdődött a gondolkodás az ICOMOS születésének hatvanadik évfordulójáról való megemlékezés lehetséges módjairól. A jelen eseményt követő kis konferencia is ennek jegyében fogant. Kezdeményeztem egy angol nyelvű, tudományos igényű, ugyanakkor tetszetős megjelenésű könyv készítését az évfordulóra, amelyet a külföldi partnereinkkel is megoszthatnánk. A szerkesztési munkákat december óta Harlov-Csortán Melinda vezeti. Ószintén reméljük, hogy mihamarabb elkészül a kiadvány.

Igyekeztem minél több programon személyesen és aktívan is jelen lenni. A Békési népi építészeti tanácskozáshoz például a részvételen túl előadással és Kétegyházán helyszíni vezetéssel járultam hozzá.

A 2025. év a tavalyinál is sűrűbbnek és programokban igen gazdagnak ígérkezik, amely a szervezésekben résztvevők részéről komoly erőfeszítéseket igényel. A minőség fenntartásához, sőt emeléséhez a jövőben vagy céljaink racionalizálására, vagy szélesebb összefogásra, és újabb humán erőforrások bevonására lesz szükség.

Nagy Gergely Domonkos

Alelnöki beszámoló

Tisztelt Hallgatóság, kedves Kollégák!

Én is szeretettel köszöntök mindenkit és előre jelzem, hogy nem tudtam előzetesen írásban rögzíteni mondanivalómat, mivel az elmúlt hetekben rendkívüli elfoglaltságaim voltak.

Meg kell jegyeznem, hogy az elmúlt évben – a 2024-es választás óta – nem lett meghatározva egyedi feladat az alelnökök részére, így összességében elmondhatom, hogy mint alelnök a vezetőség munkáját segítettem, részt vettem az vezetőségi üléseken és emellett egyedi felkérések alapján fejtettem ki tevékenységem.

A korábbi ciklusban a Tanácsadó Testületet vezettem, ami – mint tudjuk – egy összetett feladat és bizony a rendszeres kapcsolattartás nehezen sikerült akkor is, úgy ahogy ezt sajnos jelenleg is tapasztalom. Ezen mindenképpen változtatnunk kell, mivel jelenleg a vezetésre sokszor igen jelentős feladat hárul, aminek szétosztására lenne nagyobb szükség a kiváló szakemberek között.

Ettől függetlenül továbbra is figyelemmel kísértem az utóbbi időben folyó törvénykezési és rendeletalkotási folyamatot, s noha a legutóbbi időben már szervezetünk nem kapta meg a rendeletek tervezetét, több esetben észrevételt és javaslatot küldtem a társadalmi egyeztetés keretében. Meg kell mondanom, hogy ez a műfaj viszont elég hatástalannak bizonyult, hiszen a rendeletek végleges formájában egyetlen általam kezdeményezett módosítás sem szerepelt. Sajnos ezt már nem egyszer megtapasztaltuk és javaslom, hogy a szakmai egyeztetés közvetlen és magasabb szintű formáját kezdeményezzük, mivel idén is várható számos lényeges módosítás.

Miután az ICOMOS MNBE az egyetlen társadalmi partnere a minisztériumnak a szakmai kérdések megoldása és a programok lebonyolítása terén, elvárható lenne, hogy nagyobb módon támaszkodjon a minisztérium a jogalkotói gyakorlatban szervezetünk szakmai tapasztalatára, hiszen rendre kiderülnek rövid időn belül az anomáliák, ami előbb-utóbb országos szinten is zavart okoznak. Sajnos e helyett a minisztériumon belül – alig, hogy elkezdték ebben a formában a munkát – átszervezések folynak és számos tapasztalt szakember eltávolítása történt az utóbbi fél évben, ami nem hogy a hosszú távú jogalkotási gyakorlatot és az előregondolkodást nem segíti, hanem a napi munkát is nehezíti. Javaslom, hogy a vezetőség kezdeményezzen egyeztetést a rendszeres szakmai konzultációk érdekében.

A Möller díjbizottság tagjaként részt vettem az idén esedékes 2024. évi emlékérem odaítélést végző bizottsági munkában, ami – mint majd látni fogjuk – eredményesen lezárult. Itt köszönöm meg a lehetőséget, ugyanis a bizottság mandátuma idén lejár és új bizottsági tagok felkérése esedékes.

Tavaly ősszel kezdte meg munkáját a Velencei Karta újrafordítását előkészítő ad hoc munkabizottság, amelynek tagja lettem és ennek keretében számos ülést tartottunk. A szöveg véglegesítése még tart remélhetőleg néhány héten belül a munkát be tudjuk fejezni.

Jelenleg az ICOMOS60 rendezvényre készülő szakmai tanulmánykötet több írásán dolgozom, amelyek remélhetőleg bekerülnek a nívósnak ígérkező kötetbe és további szoros együttműködés révén az előttünk álló feladatok megoldásában is részt veszek az elkövetkező időszakban.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.

Klaniczay Péter

Főtitkári beszámoló

Veöreös András elnök úrtól arra kaptam felkérést, hogy az elmúlt év általam koordinált feladatait röviden mutassam be Önöknek.

Az ICOMOS MNBE tevékenységei közül legnagyobb részt az egyesület kiadványainak szerkesztésében, megjelentetésében, gondozásában és az ICOMOS Népi Építészeti Szakbizottsága által megrendezett események, közülük kiemelve a Békési Népi Építészeti Tanácskozást szervezésében, lebonyolításában vállaltam feladatot, így ezekről nyújtok most rövid tájékoztatást.

A Népi Építészeti Szakbizottság már 2023-ban megkezdte a XXIV. Békési Népi Építészeti Tanácskozás szervezését, amelyet 2024. szeptember 26–28 között Kiszínesedő népi világ – Népi épületek díszítőfestése címmel rendeztünk meg. A népi építészet eddig kevésbé kutatott, a szakemberek látóköreben eddig kevésbé szereplő értékeire, belső díszítőfestésének történeti jelentőségére kívántuk felhívni a figyelmet.

A nagy érdeklődés mellett lezajlott konferencián 19 előadás hangzott el a meghirdetett témában, Pataky Emőke építész életmű kiállítását tekinthettük meg a rendezvény alatt. Tanulmányi kirándulásunkba műemlékeket, tájházakat, paraszt-polgári házak festett belső tereinek megtekintését fűztük fel Békés környékén. Békéscsaba Szlovák Tájház, Meseház, Gyula, Ladics-ház, Százéves cukrászda, Kétegyháza tájház, Szarvas tájház és szárazmalom, Kondoros csárda szerepelt az útvonalon, de tanácskozásunkba illesztettük a Békés, Kispince utca 44. szám alatti ház tanulságos helyszíni bejárását is.

A Tanácskozás első napján ünnepélyes keretek között került átadásra a Szakbizottság alapította A múltját őrző ház díj. A 2024-ben meghirdetett pályázatra igen értékes pályázati anyagok érkeztek. A bírálóbizottság döntése szerint a díjat a Keszőhidegkút, Kossuth utca 22. alatti, unikálisan fennmaradt, 18. századi, kétmenetes, fachwerk szerkezetű német telepesház helyreállítása nyerte el. (tulajdonos: Bodó Katalin, műemléki kutató: Dobosyné Antal Anna, tervező: Szász Gábor, műszaki ellenőr: Balog-Farkas Csaba)

Okleveles dicséretben részesült további három ház:

- Harta, Kossuth utca 1.
- 19. század második felében épített, sablonnal és kézzel festett tisztaszobájú oldaltornácos gazdaház (Tulajdonos: Gallos Józsefné, Tervező: Szombati Gyula, Festőrestaurátor: Cselőtei Anna Remény)
- Tizsakürt, Rózsa utca 20. szám alatti 1858-as parasztház (Tulajdonos: Trabach Tibor Zoltán, Tervező: Szombati Zoltán)
- Kolozsvár környéki Nagykapus, Fő utcájának 201. számú háza a település főutcájának egyetlen megmaradt hagyományos népi lakóépülete. (Tulajdonos, tervező, kivitelező: Török Faragó János)

A Tanácskozás szervezőbizottságának tagjai: Balassa M. Iván, Béres István, Dobos Albert, Dobosyné Antal Anna, Farkas Tamás Barnabás, Fehér Judit, Harangi Attila, Kerner Gábor, Molnárné Tarkovác Márta, Nagy Gergely, Széphegyi László és Zsanda Zsolt, közöttük oszlottak meg a feladatok, továbbá a titkárság segítette munkánkat. Mindannyian hozzájárultak a rendezvény sikeréhez, ezúton is köszönet munkájukért. Itt kell még megemlítenem Novák Lajos és csapatának elismerését, akik évről évre elkészítik a rendezvényeink felvételét, hogy a távolmaradók is részesülhessenek az élményben.

Tanácskozásunk megvalósításának egyre nagyobb a támogatottsága: az ÉKM és az NKA fő támogatóink mellett Békés Város Önkormányzata, a Békés Vármegyei Kormányhivatal, a Békés Megyei Építész Kamara és a Békés Megyei Önkormányzat anyagilag is segítette a rendezvény színvonalas megvalósítását.

Hagyományosan tanulmánykötetbe foglalva szerkesztjük a kiszínesedő népi világ izgalmas előadásait, a téma megkívánta színes kivitelben tervezett kiadvány előkészületi munkái folyamatban vannak.

Az elmúlt időszakban négy ICOMOS kötet jelent meg.

Időrendben az első tanulmánykötet a 2023 szeptember 28–30 között Veszprémben, Múltunk a jelenben címmel megrendezett XXXI. Országos Műemléki Konferencia előadásaiból készült, amelynek fókuszában műemlékvédelmünk II. világháború utáni újjáépítői álltak.

Második kiadványunk szintén egy tanulmánykötet, amely a 2023. június 28–július 2. között, Murgán, Szakrális épületek sorsa – a közösség szerepe címmel megvalósult 53. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem előadásait, műhelymunkáit gyűjtötte egybe.

Mindkét kötetnél, kötetterv: Székely Kálmán, nyomdai előkészítés: Kvanum Kft.) (Szerkesztő: Dobosyné Antal Anna) Támogatók az NKA, a VEB, illetve a minisztériumok: Miniszterelnökség és ÉKM, amelyek nélkül nem valósulhatott volna meg a megjelentetés.

Időrend szerint a következő, bár előre kívánczozna Értékképviselő az építészetben című meglepetéskötetünk, amely Fejérdy Tamás műemlékvédelemről szóló válogatott írásait, előadásait tartalmazza. Létrehozásában többen résztvettek: szerkesztette: Harlov-Csortán Melinda, Nagy Gergely és jómagam, a megjelenést segítették: Arnóth Ádám, Bardoly István, Entz Géza, Klaniczay Péter, Lővey Pál, az ICOMOS MNB Titkársága munkatársai: Béres-Pakulár Ibolya és Szántó Julianna. Kiadója a Holnap kiadó, anyagi forrását az Építési és Közlekedési Minisztérium biztosította.

A kötetet április 18-án, a Műemléki Világnapon ünnepélyes keretek között Lánszki Regő államtitkár úr adta át.

Végül a frissen megjelent 1945 utáni építészeti emlékeink védelme című, a 2024. június 30-július 4 között Murgán megrendezett 54. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetem előadásait, műhelymunkáit és a Fiatal Műemlékvédők Fóruma 2024-es tevékenységét, az esettanulmányokat és a szakmai kirándulást magában foglaló kötet. A tanulmányok lektorálásában Arnóth Ádám, Dobosyné Antal Anna, Fejérdy Tamás, Nagy Gergely, Nagy Gergely Domonkos, Kondor Tamás, Rozmann Viktor, Veöreös András és Vukoszávlyev Zorán vett részt. Megjelenését az ÉKM és az NKA támogatásának köszönhetjük. (Köteterv: Székely Kálmán, nyomdai előkészítés: Kvanum Kft., szerkesztő: Dobosyné Antal Anna.)

A kötetekkel kapcsolatosan új feladatot tűztünk ki célul magunknak: nevezetesen ezeknek a komoly szakmai munkáknak a közkincsé tételét a honlapunkon, így 2024-ben elindult a kötetek digitalizációja, amelynek eredményeként ma még csak néhány online elérhető kiadvány szerepel új honlapunkon, de terveink szerint a munka folytatódik.

Az ICOMOS MNBE a kezdetektől – 2017 óta – két taggal erősíti a nagysikerű Népi Építészeti Program bíráló bizottsági munkáját (Nagy Gergely elnök, Dobosyné Antal Anna alelnök, a Népi Építészeti Szakbizottság elnöke).

Meg kell említenem, hogy megkezdődött a szakbizottságokkal való értékelő kapcsolatfelvétel, amelyet Marosi Andrea javaslatára a Számvizsgáló Bizottság indított el.

Dobosyné Antal Anna

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület egyszerűsített éves beszámolója

Mérleg és eredmény

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület

2024. 01. 01. - 2024. 12. 31.

Egyszerűsített éves beszámoló MÉRLEGE "A" változat

Időszak

Ezer HUF

Sor-szám	A tétel megnevezése	Előző év/ld. 2023. 01. 01.- 2023. 12. 31.	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e
01.	A. Befektetett eszközök (02.+04.+06. sor)	2 287	0	1 726
02.	I. IMMATERIÁLIS JAVAK	500	0	500
03.	02. sorból: Immateriális javak érték helyesbítése	0	0	0
04.	II. TÁRGYI ESZKÖZÖK	1 787	0	1 226
05.	04. sorból: Tárgyi eszközök érték helyesbítése	0	0	0
06.	III. BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	0	0	0
07.	06. sorból: Befektetett pénzügyi eszközök érték helyesb.	0	0	0
08.	B. Forgóeszközök (09.+10.+11.+12. sor)	25 188	0	36 297
09.	I. KESZLETEK	0	0	0
10.	II. KÖVETÉLESEK	0	0	0
11.	III. ÉRTÉKPAPÍROK	0	0	0
12.	IV. PÉNZESZKÖZÖK	25 188	0	36 297
13.	C. Aktiv időbeli elhatárolások	0	0	0

14.	ESZKÖZÖK ÖSSZESEN (01.+08.+13. sor)	27 475	0	38 023
15.	D. Saját tőke (16.+18.+19.+20.+21.+22.+23. sor)	18 574	0	28 549
16.	I. JEGYZETT TŐKE	0	0	0
17.	III. TŐKETARTALÉK	15 062	0	18 574
18.	V. LEKÖTÖTT TARTALÉK	0	0	0
19.	VI. ÉRTÉKELESI TARTALÉK	0	0	0
20.	V. TÁRGYÉVI EREDMÉNY ALAPTEVEKENYSÉGBŐL (közhasznú)	3 512	0	9 975
21.	VI. TÁRGYÉVI EREDMÉNY VÁLLALKOZÁSI TEVEKENYSÉGBŐL	0	0	0
22.	E. Céltartalékok	0	0	0
23.	F. Kötelezettségek (26.+27.+28. sor)	3 015	0	1 168

ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület

2024. 01. 01. - 2024. 12. 31.

Egyszerűsített éves beszámoló MÉRLEGE "A" változat

Időszak

Ezer HUF

Sor-szám	A tétel megnevezése	Előző év/ld. 2023. 01. 01.- 2023. 12. 31.	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e
24.	I. HÁTRASOROLT KÖTELEZETTSÉGEK	0	0	0
25.	II. HOSSZÚ LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	0	0	0
26.	III. RÖVID LEJÁRATÚ KÖTELEZETTSÉGEK	3 015	0	1 168
27.	G. Passzív időbeli elhatárolások	5 886	0	8 306

28.	FORRÁSOK ÖSSZESEN (15.+24.+25.+29. sor)	27 475	0	38 023
-----	---	--------	---	--------

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év/ld. 2023. 01. 01.- 2023. 12. 31.	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e
I.	Értékesítés nettó árbevétele	0	0	0
II.	Aktívált saját teljesítmények értéke	0	0	0
III.	Egyéb bevételek ebből	45 236	0	54 369
	tagdíj, alaptól kapott befizetés	6 675	0	7 765
	támogatások	38 561	0	46 604
IV.	Pénzügyi műveletek bevételei	0	0	0
V.	Rendkívüli bevételek	0	0	0
	alaptól kapott befizetés	0	0	0
	támogatások	0	0	0
A.	ÖSSZES BEVÉTEL	45 236	0	54 369
VI.	Anyagjellegű ráfordítások	29 460	0	29 257
VII.	Személyi jellegű ráfordítások	10 519	0	14 522
	vezető tisztségviselők juttatásai	0	0	0
VIII.	Értékcsökkenési leírás	1 745	0	561
IX.	Egyéb ráfordítások	0	0	0
X.	Pénzügyi műveletek ráfordításai	0	0	54
XI.	Rendkívüli ráfordítások	0	0	0
B.	ÖSSZES RÁFORDÍTÁS	41 724	0	44 394
	ebből közhasznú tevékenység ráfordításai	41 724	0	44 340
C.	SZOKÁSOS VÁLLALKOZÁSI EREDMÉNY (+A.+B.)	3 512	0	9 975
XII.	Adófizetési kötelezettség	0	0	0
D.	ADOZOTT EREDMÉNY (+E.-XII.)	0	0	0
XIII.	Jóváhagyott osztalék	0	0	0
E.	TÁRGYÉVI EREDMÉNY	0	0	0

Sor- szám	A tétel megnevezése	Előző év/ld. 2023. 01. 01.- 2023. 12. 31.	Előző év(ek) módosításai	Tárgyév
a	b	c	d	e
		0	0	0
A	Központi költségvetési támogatás	35 858	0	43 499
B	Helyi Önkormányzati költségvetési támogatás	0	0	0
C	EU strukturális alapjaiból, ill. Kohéziós alaptól támogatás	0	0	0
D	Normatív támogatás	0	0	0
E	SZIA 1%	134	0	167
F	Közzszolgálati bevétel	0	0	0

Szakbizottsági beszámolók

Az ICOMOS Falképbizottság szakmai beszámolója

Általánosságban elmondható hogy a Magyar Szakbizottságoknak a nemzetközi szakbizottságok mintájára kellene működniük. Falképbizottságunkról ez elmondható, sőt sokszor aktívabb mint a jelenlegi nemzetközi bizottság. A Magyar szakbizottság ahogy eddig is, részt vesz a nemzetközi bizottság munkájában, -több online egyeztetésen és megbeszélésen-, de ezen kívül a mi szakbizottságunk "fizikai" találkozókat eseményeket is szervez vagy részt vesz, mint például az idei meghirdetett "European Days of Conservation-Restoration".

Az októberben meghirdetett nyílt napok a 14-20-ai héten zajlott, több európai worksiteon vagy intézményben, melynek keretében zárt területeket lehetett szakemberekkel meglátogatni, folyó munkákat megtekinteni, állványra felmászni, betekintést nyerni éppen zajló restaurálási munkákba. Több csoportot fogadtunk egyik legfontosabb helyszínünkön az esztergomi studioban, ahol bemutathattuk a restaurálás folyamatát, a tudományos kutatások eredményeit.

Falképbizottságunk 2023-as egyik legfontosabb eseményéhez szorosan tartozik a 2022-ben megrendezett Gömori „vándorló konferencia” mely a Gömori falkép ciklusokról szólt, publikációjának megvalósulása, szerkesztése és kiadása könyv formájában. Az Európai Örökséggé vált, izgalmas objektumokat több részletben, gyönyörű freskós képekkel mutattuk be folyamatosan az ICOMOS Híradóban, és készült egy könyv is, Wierdl Zsuzsa összefoglalásában, „Gömori falképes Utak” címmel, 120 oldalon, amely gazdag illusztrációkkal mutatja be a helyszíneket. Az első kötetben a felvidéki gótikus templomok falképeiből egy 15 objektumra korlátozódott összefoglaló készült. 2024-ben a második, több

falképes objektummal kiegészített kötet előkészítései folytak, melyet reményeink szerint 2025- ben ugyanúgy az ICOMOS-al közös kiadásban meg is tudunk jelentetni.

Egy 2025-26-os program keretében szeretnénk megvalósítani a „Falképes Utak” folytatásaként a középkori felvidéki templomok falképeivel foglalkozó harmadik ilyen konferenciánkat

Már 2011-ben, a Nemzetközi Bizottság elnökeként, tagjainkkal különös figyelmet szenteltünk a „Falkép Útvonal” témának, így a Firenzei majd később az Esztergomban rendezett konferenciánk központi témája is ez volt. Egyrészt fontosnak tartottuk az ilyen jellegű "táji" rendszer bemutatását a falképeknek vagy akár falképegyütteseknek, másfelől megkezdtük egy olyan összefogó "világ- dokumentáció" létrehozását, mely egységes elvek szerint készül. Az előző évek során számos ilyen utat dokumentáltunk, Esztergom, Gömör, térségétől, egészen a Kanári szigetekig. A nemzetközi, (előzőleg szintén általunk szervezett) konferenciánkon előadásainkon elhangzott falképes utakat terveink szerint folyamatosan szeretnénk fejleszteni, egy egységes világ-térképet létrehozva, állandó dokumentációs feltöltéssel, mely az összes kolléga számára hozzáférhető lesz. Mindezt világhálón szeretnénk megjeleníteni, mely összefogó programra azonban némi anyagi háttér szükséges. Elképzelésünk szerint ez nemcsak a társszakmáknak adhatna óriási segítséget, de hozzájárulhatna a turisztikai érdeklődés felkeltéséhez is, mely, mint tudjuk, manapság az összes védendő emlékünknél egyik fő fenntartója.

2024-ben új intézmény csatlakozott hozzánk, A Római Magyar Pápai Egyházi Intézet, így összesen négy intézmény: a Római Magyar Történeti Intézet (Akadémia), A Római Magyar Nagykövetség, és A firenzei Del Bianco Alapítvány lehet együttműködő partnerünk.

Wierdl Zsuzsanna

ICOMOS/TICCIH Ipari Örökség Szakbizottság beszámolója

A két vezető nemzetközi örökségvédelmi szervezet, az International Council on Monuments and Sites (ICOMOS) és a The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH) közös bizottságaként működő Ipari Örökség Szakbizottság eredeti célkitűzésének megfelelően az elmúlt években is az ipari örökség értékeinek társadalmi tudatosítása és tudományos elismertetése érdekében fejtett ki tevékenységet.

Módszereit illetően a szakbizottság a covid járványt követően megváltoztatta a járvány előtt követett gyakorlatát. A különböző helyszíneken és változó témakörökben évente megrendezett konferenciák helyett a bizottság tagjai szakmai tanácsadással, előadásokkal, tudományos és ismeretterjesztő publikációkkal, valamint kerekasztal beszélgetések résztvevőiként segítették és segítik az ipari örökség megismerését és megőrzését.

A szakbizottság továbbra is betagozódik a TICCIH nemzetközi munkájába, jelen vagyunk a nemzetközi konferenciákon. Sajnálatos azonban, hogy a nemzetközi szervezethez tartozás rendkívül alacsony tagdíját továbbra is kevesen fizetik be Magyarországról.

Dr. Németh Györgyi

A Kulturális Turizmus Szakbizottság beszámolója a 2024. évről

A Szakbizottság tevékenysége 2024-ben változatlan intenzitással és változatlan nagy érdeklődéssel zajlott mind a szakbizottsági tagok, mind pedig az ICOMOS szakbizottságon kívüli tagsága részéről.

Hagyományos épületlátogatási programjaink szakmai vezetését a felkért szakemberek szerencsére változatlanul örömmel vállalják. Örülnek a szakmai kommentároknak, a látogatók pedig az izgalmas és hiteles információknak.

Ez a programsorozat rendkívül népszerű. Általában annyi a jelentkező, hogy bevezettük a várólistás rendszert. Ennek köszönhetően rutinná vált, hogy azok a befogadott jelentkezők, akik valamilyen előre nem látható akadály miatt mégsem tudnak részt venni az adott programon, jelzik akadályoztatásukat és így fel tudjuk tölteni a létszámot a várólistáról. Ez a gyakorlat abból a szempontból is nagyon hasznosnak bizonyul, mert a fogadó intézmények az engedélyekben egyre szigorúbban határozzák meg az általuk befogadható létszámot is. Sőt, egyre gyakoribb, hogy regisztrációs adatokat is kérnek, ami jelentősen megnehezíti adminisztrációinkat.

A programsorozat keretében februárban - az eredetileg Lechner Ödön és Pártos Gyula tervezte egykori Dreschler Palota/Balett Intézet – a W Hotels céljára felújított épületet Bánáti János tervező mutatta be (szó szerint a pincétől a padlásig).

Ezt követően a jelenleg az MNB és a Pénzmúzeum céljait szolgáló egykori Postapalota (tervezte: Sándy Gyula), felújítását - az épület sok pusztítást megért történetét vetített képes előadással illusztrálva - Szalay Tihamér tervező mutatta be (sikeres adminisztrációs követelmények teljesítését követően).

December elején az egykori „Budai Polgári Casino”-ba (sok egyéb méltatlan funkciót követően), az első kerület kulturális központjaként MáraiKult néven helyreállított épületébe látogattunk el Haris Andrea kutató és Jassó Sándor építész vezetésével.

Folytatódott a 2023-ban elkezdett új típusú program megvalósítása is, ami az ICOMOS, és ezen belül a Kulturális Turizmus Szakbizottság szakmai törekvéseinek és eredményeinek társadalmi megismerése érdekében tett erőfeszítésnek is tekinthető. A programsorozat kezdeményezője a Magyar Urbanisztikai Társaság Örökséggazdálkodási tagozatának vezetője Börcsök Gizella (aki az ICOMOS és szakbizottságunk aktív tagja is).

A program lényege, hogy segítsünk a Szimmetria Alapítványnak olyan turisztikai programok szervezésében, amely az ICOMOS díjas műemlékek és gondozási díjjal jutalmazott más műemléki helyszínek szakmai bemutatását és népszerűsítését szolgálja.

Az említett Alapítvány Nagy Róbert elnök vezetésével 2022 szeptembere óta az érdeklődő szakemberek és laikus érdeklődők számára „Oltári múlt” címmel olyan autóbuzsós kirándulásokat szervez, amelyet a MÉK is akkreditált. Az ICOMOS vezetősége úgy döntött, hogy a közös programok szakmai tartalmának kidolgozását és az illetékes szakemberek közreműködését a jövőben segíteni fogjuk. A programok technikai szervezése és lebonyolítása pedig továbbra is az Alapítvány feladata lesz.

Gondos előkészítés után az első látogatásra 2024 januárjában került sor. Veöreös András kitűnő vezetésével Sopronbátfalván a Pálos kolostor és a Kárpáti-malom mellett a Mária-Magdolna kápolnát is meglátogatta a mintegy 60 fős - kor és szakma szerint vegyes összetételű – csoport. A program ICOMOS szempontú sikerét bizonyítja, hogy azt követően négy új tagjelentkezés is érkezett (három különböző szakmai háttérű és egy laikus).

Ősszel gesztenye érés idején Sopronba, majd idén Januárban Tolna megyébe látogattunk el. Természetesen Sopronban Veöreös András, Tolna megyében pedig Szász Gábor és Szigetvári Krisztián volt a vezetőnk.

Folyamatban van május végén egy Fertő-vidéki, és egy nyár végi Baranya megyei látogatás előkészítése is.

Ami a szakbizottsági programokat illeti, a napokban zajlott a Naphegyen az építészetén túlmutató (történeti, gazdasági és társadalmi sajátosságokat is bemutató), Saly Noémi vezette izgalmas sétánk, aki kilátásba helyezett egy kora őszi tabáni programot is

Május végén Vácra látogattunk, ahol a felújított Székesegyházban Janotti Judit, a városi séta alkalmával Simon Mária egyházmegyei főmérnök lesz a vezetőnk.

Kovács Erzsébet

A Történeti Kertek Szakbizottságának beszámolója

Az általános szakmai munkát tovább folytattuk, különös tekintettel a történeti kerteket, műemléki környezeteket érintő feladatokra. Folyamatosan tartjuk a kapcsolatot a MATE Tájépítészeti Karával, az MTA Tájépítészeti Albizottságával, az Építész Kamara Tájépítész Tagozatával, valamint egyéb szakmai szervezeteinkkel, elsősorban a Tájépítész Szövetséggel.

Nagyobb horderejű kérdésekben igyekszünk mindezekkel az intézményekkel, szervezetekkel, mind pedig a korábbi műemlékes kollégákkal: kutatókkal, tervezőkkel, területi felügyelőkkel, közösen fellépni, és megkísérلünk érvényt szerezni szakmai nézeteinknek!

Több alkalommal együtt szervezünk rendezvényeket a Magyar Kertörökség Alapítvánnyal, amelynek konferenciáin állandó társszervezők vagyunk, mind a tavaszi, mind pedig az őszi Mőcsényi Konferencián. A fertődi műhely programjának előkészítésében, előadások tartásában, a kiadványok szerkesztésében a Szakbizottságunk tagjai tevékenyen részt vesznek, s az ICOMOS MNB egyik legfontosabb szakmai támogatója ennek a rendkívül fontos kezdeményezésnek.

Hajdu Nagy Gergely kollégával tagja vagyunk az ún. Eszterháza Grémiumnak, amely elsősorban a park helyreállításának tudományos-tervezési- fenntartási lehetőségeit vizsgálja.

Iszkaszentgyörgyön az egykori Amade-Bajzáth- Pappenheim kastélyban már mondhatjuk, hogy hagyományossá váltak azok a pénteki dendrológiai estek, amelyeknek előadói között is többen szakbizottságunk tagjai. Augusztus utolsó hetében elindult egy kerttörténeti szabad-egyetem, és ebben a munkában is tevékenyen részt veszünk.

A fehérvárcsurgói dísz-kertészeti kiállítás és konferencia rendezvényein kezdetektől fogva aktívan jelen vagyunk.

Szaktársaink közül többen folyamatosan tartanak tudományos és népszerűsítő előadásokat, jelentetnek meg cikkeket, tanulmányokat, részt vesznek az Egyetem Doktori Iskolájának munkájában. A fontosabb eseményekről hírt adunk az ICOMOS lapban.

A MATE tájépítész oktatói, szakbizottságunk tagjai az év folyamán több külföldi helyszínen képviselték a magyar kertvédelmet. Itt jegyezhetjük meg, hogy több ICOMOS tagunk erdélyi egyetemeken oktat. Az év folyamán több alkalommal is szerveznek olyan gyakorlatot a hallgatóknak, amelynek keretei között jeles történeti kertek felméréssel, önkéntes fenntartási munkáival foglalkoznak, ezzel is a történeti kertek ügyét is szolgálva./ pl. Iszkaszentgyörgyön, Fehérvárcsurgón.../

A Tanácsadó Testületben Szabadics Anita és Takács Katalin képviselik szakbizottságunkat az egyre gyakrabban felmerülő kert-, és táj örökséggel kapcsolatos kérdésekben.

Továbbra is tevékenyen részt veszünk a Magyar Turisztikai Ügynökség által létre hozott 'Virágos Magyarország' mozgalom előkészítésében, zsűrijében.

Korábban is egyik legsikeresebb rendezvény sorozatunk az Örök-Zöld-Klub volt a FUGÁ-ban,- amelyet a 2000-es évek közepén kezdtünk szervezni.

A vezetőség /elnök: Szikra Éva; titkár: Hajdú Nagy Gergely/most is próbálta, ill. próbálja bevonni a legaktívabb tagtársakat a szakbizottság munkájába, s főleg a fiatalok megnyerése lenne nagyon fontos az ICOMOS népszerűsítése számára!

2026-ban is szeretnénk, ha a beszámolóban felsorolt feladatokat továbbra is meg tudjuk valósítani, de sokkal szélesebb körben, és 'fiatalosabban'!

/A Magyar Építészet Napján eddigi szakmai munkám elismeréseként életmű-díjként Mócsényi díjban részesültem/.

Szikra Éva

Beszámoló a MAPEI milánói központjában tett látogatásról

2025. május 12-14. között az ICOMOS három tagja is részt vehetett a MAPEI Kft. által szervezett, a cég milánói központját és kísérleti laboratóriumát bemutató szakmai tanulmányúton.

Veöreös András a Széchenyi István Egyetem, Török Ákos a BME, Kovács Csaba pedig a Reticolo Kft. képviselőjében volt jelen a Magyarországot 27 fővel képviselő csoportban. A csoportot gyakorló építészek, szerkezettervezők, statikus mérnökök, műszaki ellenőrök és a szervező vállalat hazai mérnök-tanácsadói alkották. A helyszínen a csapat egy hasonló létszámú szerbiai szakemberekből álló társasággal volt együtt.

A huszonhét tagú magyar küldöttségben hárman is képviselték az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot (fotó: MAPEI)

A tanulmányút célja a MAPEI milánói laboratóriumának a meglátogatása és a cég régi épületek helyreállításához használatos anyagainak, épületszerkezeti megoldásainak a megismertetése volt.

A MAPEI céget Magyarországon elsősorban a csemperagasztóiról – bővebben a hideg- és melegburkoláshoz használható ragasztóiról – ismerik, pedig a vállalat az épületek felújításához is lenyűgözően széles termékválasztékkal rendelkezik. A termékcsaládok közül műemléki szempontból a szerkezetmegerősítésekhez használható rendszerek, a nedves falak problémáinak megszüntetését segítő vakolatrendszerek és utólagos talajnedvesség elleni injektált szigetelése, valamint a falazatok hagyományos építési technológiájához közel álló, cementmentes falazó- és vakolóhabarcsok a legfontosabbak, de említést érdemelnek az impregnáló, felületképző és ragasztóanyagok is.

A műemlék-helyreállítások tervezése és kivitelezése során újra és újra felmerülő kérdés, hogy az építéskori építési technológia alkalmazása is a megőrzendő értékek között szerepel-e? Ha igen, akkor

vajon lehet-e az építéskorival azonos anyagot szerezni, azonos kivitelezési módszert alkalmazni? Az ember irigykedve hallgatja, hogy a milánói dóm ötszáz évig tartó építése, majd – állandó és soha véget nem érő – restaurálása során évszázadok óta ugyanabból a kőbányából hozzák a köveket – ez Magyarországon teljesen lehetetlen. (A Zsolnay csempék kivételével hazánkban az is megoldhatatlan, hogy száz évvel ezelőtti ipari termék gyártója ma is működjön és azonos recept alapján, azonos technikával előállított termék álljon rendelkezésre.) De ha a restaurátori szemlélet nem hiányozna a műemlék-felújítások tervezése során, akkor a megfelelő anyagok és szerkezeti megoldások megtalálása már a könnyebb feladat lenne.

Visszatérve a habarcsok területére, a felelősségátvitálásra épülő bürokratikus szabályozás miatt az egyébként évszázadokon keresztül használt és igazoltan jól működő, oltott mészből és homokból álló (= olcsó, alacsony ökológiai lábnyommal rendelkező és műemléki szempontból az épületek többsége esetén teljesen hiteles) falazóhabarcs és vakolat alkalmazása is szinte teljesen kikopott a gyakorlatból, helyét a különböző összetételű, ipari terméként előállított zsákos vakolatok vették át.

A cement alapú „szárító” vakolatok szakszerűtlen alkalmazása esetében a káros hatások a néhány évtizedes gyakorlat alatt nyilvánvalóvá váltak, épületfizikai vizsgálat és szakértői javaslat nélküli használatok azonban ma is általános. A tervezők, kivitelezők körében a „wta” minősítés jelenti a garanciát a megfelelő anyagra, noha ezt a minősítést Magyarországon (de még Ausztriában vagy Németországban sem) semmilyen szabály nem írja elő, sőt a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV. 9.) Korm. rendelet alapján a hatóság a műemléken tervezett tevékenység esetén, a döntése meghozatala során többek között a hagyományos anyaghasználat szempontjának érvényesülését mérlegeli (68. § (2) e) pont). A magyar építészetről szóló 2023. évi C. törvény szintén a hagyományos építési anyagok igénybevételének fontosságára hívja fel a figyelmet (4. § (1) e) pont). Nagy kérdés, hogy a modern vegyipari háttérrel kifejlesztett, ipari körülmények között előállított zsákos habarcsok hagyományos építőanyagoknak tekinthetők-e? És kérdés az is, hogy mit lehet a műemlék-felújítások során használni, ha nincs más vakolóanyag?

Szerkezetmegerősítő vakolat alkalmazásának szemléltetése a MAPEI bemutatótermében (fotó: Veöreös András)

A MAPEI kínálatában szereplő, mész alapú, mesterséges puccolán hozzáadásával készített zsákos vakolatok mindenesetre a hagyományos építési technikához közel álló építési megoldást kínálnak, az anyag épületfizikai tulajdonságai révén ellenáll a nedves és sóterhelt falak igénybevételeinek is. A vakolatban fellépő húzóerők felvételére – a klasszikus lószőr helyett – fém-, szén- vagy üvegszálakkal kevert vakolat is létezik. A vakolat típusának kiválasztása és az utólagos nedvesség elleni falszigetelést megelőzően mindenesetre érdemes részletes épületfizikai vizsgálatot csináltatni, majd ez alapján meghatározni a felhasználásra kerülő anyagokat és műszaki megoldásokat.

A bemutatott termékek másik nagy csoportját a repedt, inhomogén téгла-és kőfalazatok, boltozatok vagy éppen födémek teherbírásának növelésére használható szerkezeti megoldások képezték. Az alapvakolatból, két réteg epoxi ragasztó közé helyezett hálóból álló rendszerek vastagsága a néhány millimétertől a másfél-két centiméterig terjed. A rendszert rétegenként kell felhordani, az egyes komponensek keverésére szigorú arányok és keverési idők betartására van szükség. A háló lehet fém, üvegszálás, szénszálás, egy- vagy két irányba szőtt, esetleg átlós szálakkal is megerősített. A falhoz való rögzítése szintén szénszálás vagy üvegszálás dübelekkal történik, speciális ragasztóval. A ragasztók többsége kétkomponensű anyagként kerül forgalomba, de egy vödörbe csomagolva, így kizárt, hogy valaki csak az egyik komponenst vásárolja meg. A rendkívül szigorú technológiai előírások mindenesetre valószínűleg nagy kihívás elé állítják a hazai kivitelező cégek többségét.

A szerkezet megerősítő rendszer vasbeton felületeken (pillér, oszlop, gerenda, födém), sőt fafödémek gerendáinak alsó síkján is alkalmazható. Az erősítő háló + ragasztó kombináció helyett néhány milliméter vastagságú, előre gyártott szénszálás lemez felragasztásával is növelhető a szerkezeti elemek teherbírása.

A termékek bemutatására előadások keretében került sor, de néhány anyag használatát a bemutatóteremben élőben is láthatták a jelen levők, ahol mindenki a kezébe vehette, megtapogathatta a beépítésre kerülő anyagokat.

Az egyes termékek alkalmazását építészek és szerkezettervezők mutatták be előadásaikban. Az esettanulmányok többek között a milánói dóm Aquilonare sekrestyéjének, a Torre Velasca vasbeton szerkezetének, a velencei Rialto hídnak a felújítása-restaurálása során alkalmazott műszaki megoldásokat ismertették. A különleges helyszínek és kivitelezési körülmények mindenütt nagy kihívások elé állították a szakembereket. Rendkívül tanulságos volt azt látni, hogy a kész állapot megtervezése mellett mennyire fontos az elkészítés folyamatának a megtervezése is. A sikeres helyreállítások érdekében az építészeknek és restaurátoroknak az anyagtani szakemberekkel és a vegyészekkel kell együtt dolgozniuk. A munka a műszaki probléma felmerülését követően diagnosztikával kezdődik, erre építve készül a terv, ami alapján a kivitelezés megtörténik. Végül az elkészült munka ellenőrzése történik meg a kivitelezés közben vett mintadarabok laboratóriumi vizsgálatával.

A csoport bepillantást nyerhetett a cég anyagvizsgáló laboratóriumának működésébe is, ahol a termékfejlesztés során tesztelik az egyes anyagokat. A MAPEI legelső, még a harmincas években kialakított telephelyén működő laboratóriumban végeznek mikroszkópos anyagszerkezet-vizsgálatokat, képesek időjárési hatások szimulációjára, mechanikai vizsgálatokra (hajlítás, húzás, nyírás, kopás), tesztelik a ragasztók húzószilárdságát, képesek az anyagmintákat trópusi vagy éppen sarkvidéki körülmények között vizsgálni, ellenőrzik a habarcsok száradás közbeni zsugorodását vagy éppen tágulását bizonyos adalékszerkezetek hozzáadása esetén, a vakolati próbadarabok nedvességáteresztő és sóálló képességét. A jól felszerelt laboratóriumban mintegy húsz fő, elsősorban geológus és vegyész végzettségű szakember dolgozik.

A tantermi foglalkozások mellett a résztvevők élőben is megtekinthették a dóm felújítás alatt álló épületét. Már maga a támvégek-támpillérek állványozása is lenyűgöző látványt nyújtott. Az épület léptéke, monumentalitása, díszítettsége, részletgazdagsága elképesztő, még akkor is, ha tudjuk, hogy a kőcsipkék jelentős része a XIX. század folyamán került fel az akkor már ötszáz éve épülő épületre. Minden esetre kevés olyan épület van a világon, aminek a tetőfedésének a rétegrendje azzal kezdődik,

hogy egy réteg carrarai márvány tetőfedés... A környező épületek fölé magasodó tetőterasz egyúttal kilátó is, ahonnan kitűnő panoráma nyílik az egész belvárosra és tiszta időben az Alpok csúcsaira is.

A milánói dóm kőcsipkéinek pótlásához ma is ugyanabból a kőbányából hozzák a követ, mint ahonnan az eredeti kövek származnak (fotó: Veöreös András)

A szakmai ismeretek gyarapítása mellett a tanulmányút másik nagy eredménye a szakmai kapcsolatok építése volt. A résztvevők többsége nem ismerte egymást, de könnyen lehet, hogy az együtt töltött három nap a jövőben gyümölcsöző együttműködések lehetőségét teremti meg.

A tanulmányút erősen inspirálta azt a gondolatot, hogy az ICOMOS programjának immár hagyományossá váló éves tematikáinak sorába bekerüljön egy építőmesterségek téma, hiszen a műemlék-helyreállítások sikeressége az elméleti kérdések tisztázásán túl nagyban függ a restaurátori és építőmesteri munka fizikai megvalósításától is.

Kovács Csaba, Veöreös András

Beszámoló az ICOMOS európai elnökök találkozásáról

Az ICOMOS európai elnökök találkozója 2025. május 25-29. között Bécsben, illetve Heiligenkreuz-Gutenbrunnban tartották, az esemény házigazdája az ICOMOS Osztrák Nemzeti Bizottság volt. Magyarországot Nagy Gergely Domonkos, Veöreös András és Vukoszavlyev Zorán képviselte a rendezvényen, melyen Írországtól Örményorszáig és Svédországtól Portugáliáig mintegy 60 fő vett részt.

A csoport ülésének első részére május 25-én, a Képzőművészeti Akadémia anatómia termében (Antomiesaal der Akademie der Bildenden Künste) került sor. A reprezentatív épületet Theophil Hansen tervezte. Az előcsarnok és a díszterem mellett a folyosók és az ülésnek helyet adó alagsori terem is a korszaknak megfelelő historizáló stílusban gazdagon díszítve épült meg. Az ülésnek helyet adó terem rekonstruált (kissé átrajzolt) architektonikus kifestése hellenizáló formáival az antikvitáshoz kötődést tükrözi.

Riin Alatalu, európai alelnök köszöntőjét az újonnan megválasztott elnökök bemutatkozása követte.

Az Európa Csoport ülése a Képzőművészeti Akadémián. Riin Alatalu, európai alelnök üdvözli a megjelenteket

Kristina Biceva az ICOMOS tudományos szakbizottságok és munkacsoportok együttműködésére kidolgozott javaslatokat mutatta be online.

Kerime Danis, az ICOMOS Tanácsadó Testület (Advisory Committee) elnöke szintén online formában számolt be a testület aktuális tevékenységeiről. A hároméves ütemterv kidolgozása mindenképpen megfontolandó javaslat.

A beszámolót a Nemzeti Bizottságok éves beszámolóival kapcsolatos ismertetés követte.

Mariana Pereira a fiatal szakembereket tömörítő munkacsoport (Emerging Professionals Working Group) legújabb eredményeit mutatta be és tervezett szeptemberi programjukról szólt, Celia Martínez Yáñez és

Veöreös András pedig a júliusban Budapesten esedékes 55. Román András Múemlékvédelmi Nyári Egyetem (Summer School) rendezvényére hívta az érdekelteket.

Veöreös András ismerteti az ICOMOS MNB által szervezett júliusi nyári egyetem tervezett tematikáját.

Az épületek energiahatékonyságáról szóló irányelveken dolgozó munkacsoport (Energy Performance of Buildings Directive Working Group) tevékenységének bemutatásával Riin Alatalu a történeti épületek energiahatékonysággal kapcsolatos nehézségeire hívta fel a figyelmet.

L'ubica Pinčiková a különböző országok műemlékeinek a számát vetette össze. A kutatásból kiderült, hogy a védett műemlék fogalma az egyes országokban rendkívül eltérő tartalmat jelölhet, így a darabszámok összehasonlítása is nehézkes. Többen felhívták a figyelmet, hogy a védettségi kategóriákhoz tartozó eljárásrend is eltérő, valamint, hogy egyes országokban szakpolitikai megfontolásból felmerült a védett emlékek számának csökkentési igénye.

Marianne Lehtimäki az épített örökség és a politika kapcsolatát elemezte. Kiderült, hogy politikai szempontból az örökségvédelem általában háttérbe szorul.

Anna Pühr az osztrák Kék Pajzs (Blue Shield) rendszer működését és a hozzá kapcsolódó, 2026-ig szóló tervet ismertette.

Az ülésen szó esett az ICOMOS éves programjához igazodva a műemlékek helyzetéről különböző katasztrófák esetén (természeti, háborús). A témát élénk vita követte.

Eran Mordohovic előzetes világörökségi listán szereplő izraeli helyszínek aktuális helyzetéről szóló beszámolója a május 26-i konferenciablokkban hangzott el.

A csoport az ülésének második részét május 28-án, szerdán tartotta a Heiligenkreutz–gutenbrunni kastély dísztermében.

Riin Alatalu a minőségbiztosítási alapelvekről beszélt, majd a Világörökségi Munkacsoport (World Heritage working group) beszámolóját ismertette.

Grainne Shaffrey az ICOMOS doktrinális szövegeiről és a Faro Egyezmény egyes országokban való elfogadásának kérdésköréről beszélt.

Celia Martínez Yáñez a Kulturális turizmus kartájával kapcsolatos aktualitásokat ismertette.

Monica Bilfinger két svájci konferenciára invitálta az érdeklődőket (*Conference Heritage conservation in the digital era/SAHC* és *International Conference on Structural Analysis of Historical Constructions*, szeptember, Lausanne).

Az ICOMOS Austria által bevezetésre kerülő, műemléki helyreállításokat elismerő díjat (Best Practice Award) Stefan Mastal ismertette.

Az ICOMOS közgyűlésére októberben Nepálban fog sor kerülni, melyről rövid ismertetés hangzott el, az Európa Csoport 2026-os gyűlésének megszervezésére pedig az Örmény Nemzeti Bizottság vállalkozott, kik személyesen tolmácsolták kedves meghívásukat.

A gyűléshez kapcsolódó kétnapos tudományos konferenciának a Bécsi Műszaki Egyetem adott otthont. A konferencia egyrészt az ICOMOS alapításának hatvanadik évfordulóját járta körül, másrészt a jövő generációinak szóló továbbképzésekről szólt.

A témákhoz kapcsolódva a konferencia kiemelten foglalkozott Raymond Lemaire személyével. Raymond Lemaire (1921-1997) művészettörténész, műemlékvédelmi szakember volt, aki jogi, építészeti és művészeti végzettséggel is rendelkezett. Egyike volt a Velencei Karta megfogalmazóinak, majd az ICOMOS alapítóinak. 1965-75 között a szervezet főtitkáráként, 1975-81 között elnökeként tevékenykedett. A Monumentum című folyóirat elindítása is a nevéhez fűződik. Kiemelkedő szakmai tevékenysége volt 1971–1997 között a történeti Jeruzsálem, a Borobudur templom, az athéni Akropolisz, a pisai ferde torony, az észak-moldvai kolostorok, a máltai Valletta történeti települése, a jordániai Jerash és Petra, valamint az algiri Kasbah UNESCO ellenőri feladatainak az ellátása. Oktatói tevékenységének csúcspontja a később Brugge-ből Leuvenbe költöztetett, ma a nevét viselő, a műemlékvédelem területén posztgraduális képzést nyújtó központ (RLICC) létrehozása volt.

A konferencián, melynek levezetését három szekcióban Caroline Jäger-Klein, Renate Bornberg és Wolfgang Baatz vállalták, az alábbi előadások hangzottak el:

- Caroline Jäger-Klein (ICOMOS Austria, TU Wien – History of Architecture): Introduction
- Friedmund Hueber (ICOMOS Austria, RLICC): Raymond Lemaire and RLICC – A photographic retrospective
- András Veöreös (ICOMOS Hungary): Who will be president in twenty years? The ICOMOS Young Professionals Forum in Hungary
- Elsa Turkusic Juric (ICOMOS Bosnia and Hercegovia): Rethinking Architectural Education – A New Alliance Approach
- Oresta Remeshylo-Rybychynska (ICOMOS Ukraine): Development of the Lviv school of heritage conservation between the wars
- Andreas Lehne and Paul Mahringer (Federal Institute of Monument Protection Austria): Gertrude Tripp and Hans Foramini in correspondence with Raymond Lemaire
- Gergely Domonkos Nagy (ICOMOS Hungary): Raymond Lemaire and the 3rd ICOMOS General Assembly in Budapest, 1972
- Gagik Gyurjian and Marine Hayrapetyan (ICOMOS Armenia): Raymond Lemaire and the Armenian Heritage of Jerusalem
- Wolfgang Baatz (ICOMOS Austria): The Erasmus+ Blueprint Project CHARTER – a Synopsis
- Yael Alef (ICOMOS Israel): Integrating Advanced Technologies in Training for Cultural Significance Assessment
- Antoine Bruguerolle (ICOMOS France): An example of heritage teaching practice - International teaching of heritage with ENAU in Armenia, Reskola and l'école de Chaillot from France
- Boguslaw Szmygin (ICOMOS Poland, TheoPhilos): ICOMOS in the heritage protection system – directions and forms of education & training
- Ave Paulus (ICOMOS Estonia, ICOMOS Focal Point on Climate Action WG): The Rights-Based Approaches and Climate Literacy trainings for ICOMOS experts in North Europe
- José Alberto Alonso Campanero (ICOMOS Spain): New challenges in Conservation of Cultural Heritage in times of Climate Emergency – Guide for Climate Change Adaptation in Cultural Heritage
- Catherine Madoni (ICOMOS France): Training and awareness-raising in the management of an asset. Formation et sensibilisation à la question d'un Bien.

- Fajton Mlloja (Institute of Monument Protection Albania): Tourism Education and Heritage Awareness in Albania
- Alexandra Harrer (ICOMOS Austria, WH Site Management Baden): Heritage in Their Hands: Innovative Strategies for Teaching World Heritage in Baden, Great Spa Town of Europe
- Mathias Ripp (ICOMOS Germany, WH Site Management Regensburg): Future heritage interpretation in response to changing communication models and heritage practices
- Celia Martínez Yáñez (ICOMOS Board, ICTC): Heritage Access: Presentation & Interpretation: Fundamental Rights, Inclusiveness and Authenticity

A rendezvényhez kapcsolódó, a Bécsi Műszaki Egyetem kupolatermében megrendezett esti fogadáson Teresa Patrício, az ICOMOS elnöke Raymond Lemaire-nek az ICOMOS alapításában játszott szerepét hangsúlyozta. Rajta kívül Riin Alatalu, európai alelnök és Petra Weiss, az Osztrák Műemlékvédelmi Hivatal (Bundesdenkmalamt) képviselője köszöntötte a megjelenteket.

Az öt napos programot több szakmai kirándulás egészítette ki, amelyeket igényes szakvezetésekkel tettek tanulságosabbá. A konferencia résztvevői megismerkedhettek a bécsi belváros középkori történetével és templomaival, és megnézhatték a Hofburgban a gazdagon díszített, historizáló stílusú ősök termét (Ahnensaal), mely jelenleg a műemlékvédelmi hivatal tárgyalója. A vidéki kirándulás célja a Hadersdorf melletti pincefalu volt, de természetesen lehetőség nyílt a Heligenkreuz–gutenbrunni barokk kastély teljes bejárására is. Az épület különlegessége, hogy az osztrák barokk festészet két nagy alakja, Paul Troger és Franz Anton Maulbertsch is dolgozott itt. Jelenleg magántulajdonban, de az állandó használat nélkül álló épületben a tervek szerint a Bécsi Műszaki Egyetem és műemlékvédelmi hivatal közös gondozásában egy műemlékvédelmi továbbképző központot alakítanak ki, ahol a tananyagot részben maga az épület szolgáltatja, kiváló lehetőséget nyújtva az épületfelmérés, értékleltár és kártérkép készítés, restaurátori kutatás, falkutatás, majd a helyreállítás és restaurálás folyamatának helyszíni gyakorlására.

Visszatérve Bécsbe a schönbrunni kastély parkjában vehetett részt vezetett túrán a társaság.

Vezetett túra a schönbrunni kastély parkjában

A találkozó résztvevői elfogadták egy, az ICOMOS nemzetközi tanácsadó testülete elé terjesztendő nyilatkozat tervezetét az épített örökség konfliktusok esetén való kezeléséről, melyben hangsúlyozzák a szolidaritás és a műemlékvédelmi szakemberek közötti békés kollegialitás fenntartásának fontosságát. A Tanácsadó Testület egyetértése esetén az ICOMOS vezetőség közzé teheti a szöveget, melynek részleteiről hosszú vita bontakozott ki. A véglegesítése egy szeptemberi online találkozó alkalmával várható.

Csoportkép a Heligenkreuz–gutenbrunni barokk kastély lépcsőházában

Az öt napos rendezvény során megerősítést nyert az a tendencia, hogy a műemléki érték védelme, a történeti szerkezet anyagában való megőrzése mellett egyre fontosabbá válik az épített örökség menedzselése. A művészettörténet, építészettörténet, történeti szerkezetek helyreállítása, restaurálás, mint tudományos és gyakorlati tevékenységek így mindinkább háttérbe szorulnak, helyette a társadalmasítás, együttműködés, örökségturizmus tartalommal nehezebben megtölthető fogalmi kerülnék előtérbe. A folyamat műemlékekre gyakorolt hosszú távú hatása nehezen jósolható meg, de a hagyományos, műemlékvédelemhez kapcsolódó tudományágak ápolása, az ezekben való elmélyedés minden bizonnyal a műemléki értékek megőrzését fogja szolgálni a jövőben is.

Nagy Gergely Domonkos, Veöreös András, Vukoszávlyev Zorán

Részvétel a Német Malmok Napja rendezvény nyitóünnepségén

2025. június 9-én Szászország Bad Dübén városában került sor a Német Malmok Napja hagyományosan pünkösdhétfőn megrendezett nyitóünnepségére, melyre Magyarországról a Pápateszéri Molnár Céh Egyesület és a Magyarország Természeti és Kulturális Örökségéért Alapítvány is meghívást kapott. A delegációban az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságot Veöreös András elnök és Balázs György a Népi Építészeti Szakbizottság tagja képviselte. A malomnap hosszú múltra tekint vissza, 1994 óta rendezik meg minden évben, idén a 32. alkalommal került sor a rendezvényre.

A Német Malmok Napja ünnepi megnyitója (fotó: Veöreös András)

A malmok gondozása, fenntartása évtizedek óta fontos civil tevékenység Németországban. A Német Malomszövetség (Deutschen Gesellschaft für Mühlenerhaltung und Mühlenkunde) 1987-ben alakult, a Szászországi Malmok Egyesülete (Sächsischer Mühlenverein) és a többi tartományi malmokkal foglalkozó egyesület összefogására. A szászországi szervezetnek 160 tagszervezete van, melyek 120 malmot üzemeltetnek. Legfontosabb céljai:

- szélmalomok, vízimalmok és történeti műszaki létesítmények fenntartása
- malmokkal kapcsolatos történeti kutatás
- a műemlékvédelem és a „malomtudomány” területén működő nemzeti és nemzetközi szervezetekkel való együttműködés
- a malmokkal kapcsolatos nemzetközi adatbázis, a Mill Database folyamatos fejlesztése
- minden évben pünkösdhétfőn a Német Malmok Napjának megrendezése
- malmok felújításához és üzemeltetéséhez tanácsadás és támogatás

A történeti malmok gondozása a kutatást és dokumentálást, hiteles működőképessé tételt és hasznosítást jelenti. Több malomban folyik ma is gabonaőrlés vagy áramtermelés.

Az ünnepségen a Német Malomszövetség elnöke, a Szászországi Malmok Egyesületének alelnöke, Bad Düben polgármestere, az eseménynek helyet adó malommúzeum házigazdája mellett a tartományi kormányzat képviselője is beszédet mondott. A magyar küldöttséget külön is köszöntötték. A megnyitón mintegy 200 fő vett részt, de a délelőtti folyamán rengeteg család és egyéni résztvevő csatlakozott, a fesztivált kellő számú vendéglátó- és elárusítóbódé tette színesebbé.

A Bad Düben-i malom gépészeti tere (fotó: Veöreös András)

A megnyitó ünnepségnek helyet adó malom (Obermühle) épületegyüttese a malomépületből és az egykori molnárlakás épületéből áll. A két épületet a padlásszint magasságában faszerkezetű, függesztőműves híd közi össze. A malom példásan helyreállított, földszint-emelet-tetőter hasznosítású épület, kő-tégla falazattal, az emeleti szinten hagyományos favázas szerkezettel. A malom gépezete teljesen ép és működőképes. A derékba csapott vízikerek a malomkövek mellett a gabona és a liszt szállítását szolgáló serleges felvonókat, csigákat is meghajtott, működtetett szitákat, rázó berendezéseket. Ma a vízikereket a tóból kifolyó víz meghajtja, de a belső szerkezetet egy villanymotor forgatja. A belső helyiségekben a szíjhajtások, tengelyek szövevénye mutatja, hogy egy óriási, teljesen mechanikus gép belsejében vagyunk. A működő szerkezet zakatolása a molnár szerteágazó tudására emlékezteti a látogatót.

A molnárlakás épületét a rendkívül leromlott műszaki állapot miatt egyetlen falszakasz kivételével teljesen újjá kellett építeni, a történeti szerkezetek (fachwerk falazat, barokk fedélszék) rekonstrukciója mellett modern lépcsőházat és liftet is kapott.

A malom mellet természetesen megvan a víztározó tó, és a vízkivéti mű zsilipje is látható.

A helyszín különlegességét adja, hogy a vízimalomtól néhány száz méterre egy faszerkezetű, forgatható szélmalom (Bockwindmühle) is áll, melynek szintén forog a vitorlája és kattog benne a malomszerkezet.

A tanulmányút során a magyarországi delegáció további szászországi malmokat is meglátogatott. Ezek közül némelyik még felújításra vár, de olyannal is találkoztunk, melyben a malomszerkezet helyét már régen a vendéglő fogyasztótere foglalja el, az egykori ipari funkcióra csupán archív fényképek, dokumentumok és tárgyak emlékeztetnek.

Veöreös András, Balázs György

A szakmai kirándulás szervezője a Pápateszéri Molnár Céh Egyesület (Nagy Péter elnök) volt. Az út célja a személyes kapcsolatfelvétel, illetve kapcsolat ápolás mellett a Magyar Malmok Napja megrendezésének előkészítése is volt. A Kárpát-medencében a malomnapot 2026-tól, hagyományteremtő jelleggel kívánja megrendezni az egyesület, melyhez egy, a némethez hasonló, országos malomszövetség létrehozása is szükségesnek tűnik.

Az ICOMOS elsősorban tagjainak szaktudásával és szakmai kapcsolatainak felajánlásával tudja segíteni ezt az értékőrző mozgalmat. Ehhez kapcsolódik az alábbi

Felhívás

Kérjük azokat, akik ismernek Kárpát-medencei malomtulajdonosokat, hogy a malomtulajdonosok elérhetőségét (telefon és/vagy email cím) szíveskedjenek megküldeni a titkárságnak (secretariat@icomos.hu) annak érdekében, hogy a Magyar Malmok Napja rendezvény szervezői fel tudják velük venni a kapcsolatot.

55. RAMNYE és ICOMOS Summer School

2025. július 6-10.

Az ICOMOS nemzetközi szervezete máig emlékezetében tartja az 1972-ben Budapesten megrendezett III. Közgyűlést, amelyet a magyar műemlékvédelem életében is máig meghatározó eseménynek tekintünk, mert eredményei sok évtizeden át komoly hatással voltak műemlékvédelmünkre. Ezt követően bár nem jelentéktelen, de csak kisebb nemzetközi események rendezésére nyílt alkalom az ICOMOS MNB számára. A 2004-ben Budapest-Pécs helyszínnel megrendezett Velencei Charta évfordulós eseményt követően az európai ICOMOS nemzeti bizottságok elnökeinek találkozóját, illetve nemzetközi tudományos szakbizottsági üléseket szervezhetett Magyarország, de 12 éve már ezekhez hasonló léptékű nemzetközi műemlékvédelmi rendezvény sem volt hazánkban.

Most újabb lehetőség nyílt Nemzeti Bizottságunk, de valójában az egész Magyarország számára. A nemzetközi szervezet a magasán képzett szakember utánpótlás biztosítására meghirdette az University Forum -ot (Egyetemi Fórum), amelynek 2025-ös megszervezésére az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága révén hazánk kapott megtisztelő felkérést.

Az ICOMOS nemzetközi szervezete mindig nagy figyelemmel követte a Magyar Nemzeti Bizottság munkáját és komoly elismeréssel tekint az 1972 óta minden évben megrendezett Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemre is. A bizalom alapja az eddig 54 alkalommal - kezdetekben a központi műemlékvédelmi intézmény, majd az NKA anyagi támogatásával - eredményesen megszervezett magyar műemlékvédelmi nyári egyetem, ahol a korábbi években rendszeresen több magas rangú nemzetközi ICOMOS vezető is megfordult, a legtöbbször előadóként is. Amíg lehetőségeink megengedték, külföldi hallgatókat is nagyszámban fogadtunk, a Leuveni Egyetem akkreditálta a képzést, a szlovák műemlékvédelem intézeténél szakmai továbbképzésnek számított a nyári intenzív továbbképzés.

Az utóbbi évek Nyári Egyetemei programja keretében hangsúlyosan nyitotta meg a Magyar Nemzeti Bizottság ezt a fórumot a fiatal műemlékvédelmi szakemberek előtt, részben a műemlékvédelem alaposabb megismertetése, szemléletük formálása, részben a generációk közötti szakmai kapcsolatok erősítése céljából, egyúttal lehetőséget adva számukra, hogy beszámoljanak eddigi munkáikról. Az ICOMOS MNB ennek bázisaként megszervezte az építészeti képzést nyújtó, s ezen belül a műemlékvédelmet is oktató magyar egyetemek együttműködését, amely gyümölcsöző együttműködés a tavalyi, azaz az 54. nyári egyetemen tovább erősödött.

A nyári egyetemünk több évtizede egymásra épülő a tematikája, a világ megváltozása következtében bővülő-alakuló műemlékvédelmi feladatok aktuális elvi és gyakorlati kérdéseit tárgyalja minden évben. Ennek az immár több, mint fél évszázados „sorozatnak” nemzetközileg is elismert eredményei nyomán fordultak bizalommal a Magyar Nemzeti Bizottsághoz.

A felkérés alkalom arra is, hogy nemzetközi szinten lehetővé tegyük a magyar műemlékvédelem jobb megismertetését, a hazai értékek bemutatását annak a generációnak a számára, amelyik a jövő műemlékvédelmének lesz a meghatározó képviselője a Világban.

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság Egyesület együttműködve az ICOMOS University Forummal, ICOMOS Osztrák Nemzeti Bizottsággal, ICOMOS szlovén Nemzeti Bizottsággal, a Széchenyi István Egyetemmel, az Óbudai Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Karával, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésztechnika Karával, a Tokaj-Hegyalja Egyetemmel, a Pécsi Tudományegyetem Műszaki és Informatikai Karával és a Magyar Reneszánsz Alapítvánnyal **2025. július 6-10. között** rendezi meg az **55. Román András Műemlékvédelmi Nyári Egyetemet**.

A nyári egyetem központi témája a **műemlék és környezete**, melyet három területen közelítünk meg:

- Népi építészeti örökség. Helyszín: Dél-Dunántúl
- Kastélyok hasznosítása. Helyszín: Nyugat-Dunántúl
- Ipari örökség. Helyszín: Észak-Magyarország

A nyári egyetem helyszíne Budapest, munkanyelve az angol, tervezett programja a következő:

Első nap 2025. július 6. vasárnap

Budapest világörökségi helyszín bejárása 1. – *Szentháromság tér – Deák tér*

Budapest világörökségi helyszín bejárása 2. – *Deák tér – Kodály körönd*

Köszöntők és nyitó fogadás – *Szépművészeti Múzeum Román csarnok*

Második nap 2025. július 7. hétfő – plenáris előadások

Helyszín: *BME K épület*

Regisztráció

- Köszöntő – **Alföldy György** dékán
 - **Caroline Jäger-Klein** (ICOMOS Austria): Adaptive reuse of historic buildings
 - **Sonja Ifko** (ICOMOS Slovenia): Preserving functional integrity and authenticity in adaptive reuse projects of industrial heritage
 - **Celia Martínez Yáñez** (ICOMOS University Forum): Heritage and tourism
 - **Fekete Albert** (MATE): Tájképvédelem Magyarországon
 - **Fejérdy Tamás** (ICOMOS Hungary): Világörökségi helyszínek Magyarországon
- Szendvicsebéd

- Workshop metodikai bevezető, csoportok megalakítása, műhelymunka megkezdése
- **Nagy Dénes** (Szimmetria Alapítvány): Magyar népi építészet
- **Sólyom Barbara** (Magyar Kertörökség Alapítvány): Magyarországi kastélykertek helyzete a klímaváltozás következtében
- **Graham Bell** (Magyar Reneszánsz Alapítvány): Where next? The heritage of transportation ensembles and their transient communities
- **Fogarasi Barbara** (ELTE): Műemlékvédelem és társadalom
- **Börcsök Gizella**: Műemlékvédelem és múzeumpedagógia
- **Korcsmárosné Bassa Lia** (Információs Társadalomért Alapítvány): Heritage projects management

Hangverseny

Harmadik nap 2025. július 8. kedd - kirándulás

- Nyugat-Dunántúl, kastélyok helyzete

Budapest – Fertőd – Fertőboz – Fertőrákos – Budapest

- Észak-Magyarország, ipari örökség helyzete

Budapest – Ózd – Hollókő – Budapest

- Dél-Dunántúl, népi építészeti örökség

Budapest – Dég – Simontornya – Keszőhidegkút – Závod – Murga – Györköny – Budapest

Negyedik nap 2025. július 9. szerda – előadások és workshop

Helyszín: Óbudai Egyetem, Ybl Miklós Építéstudományi Kar

- Köszöntő Anthony Gall dékán
- **Riin Alatalu** (ICOMOS Europe Groupe President)
- **Virág Zsolt** (Magyar Kastélyprogram Nonprofit Kft.): A magyarországi kastélyok helyzete és a kastélyprogram
- **Diószegi László –Erdélyi Erika** (Teleki Alapítvány): Livable Heritage, experiences and results of the Folk Architecture Program
- **Erő Zoltán** (Budapest Főváros Főépítésze): A Fővárosi Értékvédelmi Program
- **Nagy Gergely**: A Nemzeti Kulturális Alap szerepe a műemléki érték megőrzésében
- **Kiss Zsuzsanna Emília**: Enteriőrrekonstrukciók a budai várban

Szendvicsebéd

- Workshop

Ötödik nap 2025. július 10. csütörtök

Helyszín: Budapesti Történeti Múzeum, Gótikus csarnok

- Műhelymunka eredményeinek bemutatása
- Diplomaosztó
- Zárófogadás

Várjuk azok jelentkezését, akik szívesen vesznek részt a programon, ahol hazai és nemzetközi szakmai kapcsolatok építésére, szakmai ismeretek bővítésére van lehetőség.

A nyári egyetem anyagából nyomtatott és elektronikus kiadvány készül, melyben lehetőség nyílik az előadások írott formában való publikálására.

Jelentkezés: <https://forms.gle/GPsUjV7mnFB8ptzj6>

További információk: summerschool2025@gmail.com

Előjegyezhető 2025. évi programjaink

2025. július 6-10.

2025. szeptember 20-21.

2025. október 16-18.

55. RAMNYE – nemzetközi műemlékvédelmi
nyári egyetem

Kulturális Örökség Napjai

Országos Műemléki Konferencia

**ICOMOS Híradó,
a Magyar Nemzeti Bizottság közleményei**
Szerkesztőség: H-1113 Budapest, Daróczi út 1-3
Telefon: +36 70 709 0813, +36 30 439 2063
E-mail: secretariat@icomos.hu
Honlap: www.icomos.hu
Kiadja az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága
Felelős kiadó: Dr. Veöreös András

HU ISSN 2062-4964 (Nyomtatott)

HU ISSN 2062-4972 (Online)

Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottság egyéni és jogi tagságával járó előnyök:
- informáltság a műemlékvédelem hazai és nemzetközi híreiről, eseményeiről, pályázatairól, ösztöndíjairól, stb.
- az ICOMOS elektronikus körlevelek, az ICOMOS honlap (www.icomos.hu), az ICOMOS Híradó és az ICOMOS News/Nouvelles ICOMOS révén
- ingyenes vagy kedvezményes belépésre jogosító tagsági kártya a világ számos múzeumába, műemlékébe, romterületére
- az UNESCO/ICOMOS Dokumentációs Központjának szabad használata